

ČESKÉ PRÁVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

ČASOPIS VYDÁVANÝ OBČANSKÝM SDRUŽENÍM

ČESKÁ SPOLEČNOST PRO PRÁVO
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Evidenční číslo MK ČR. E 11476

ISSN: 1213-5542

Adresa redakce: Česká společnost pro právo životního prostředí,

Národní třída č. 18,

Praha 1, PSČ 116 91

e-mail: CSPZP@seznam.cz

webové stránky: sweb.cz / cspzp/ spolecnost.htm

fax: 02/24910495

Pro členy České společnosti pro právo životního prostředí je časopis zdarma.

Výkonný redaktor:

JUDr. VOJTĚCH STEJSKAL, Ph.D.

e-mail: stejskalv@hotmail.com

Předseda redakční rady:

Doc. JUDr. Ing. MILAN PEKÁREK, CSc.

Členové redakční rady:

Doc. JUDr. IVANA PRŮCHOVÁ, CSc.

JUDr. JANA ZÁSTĚROVÁ, CSc.

Doc. RNDr. VÁCLAV ČERNÝ, CSc.

Doc. JUDr. MILAN DAMOHORSKÝ, DrSc.

Doc. JUDr. JAROSLAV DROBNÍK, CSc.

JUDr. MILAN KINDL, CSc.

JUDr. SVATOMÍR MLČOCH

RNDr. JAROSLAV OBERMAJER

Ing. TOMÁŠ ROTHROČKL

JUDr. Ing. JOSEF STAŠA, CSc.

JUDr. JIŘÍ ŠEMBERA, CSc.

Sazba a technická redakce provedena

v nakladatelství **IFEC s.r.o.**

Tištěno na recyklovaném papíru.

Redakční uzávěrka: 19. 2. 2001

Číslo vyšlo dne 9. 3. 2002 v Praze

Náklad: 700 výtisků

Časopis v roce 2002 vychází 4x.

Upozornění redakce:

Redakce považuje za nepřijatelné publikování jednoho příspěvku ve více periodikách. Redakce si osvojuje právo 1) vyřadit příspěvky nesplňující zásady pokynů pro autory příspěvků do časopisu České právo životního prostředí nebo 2) příspěvky se souhlasem autora postoupit jinému periodiku. Redakce si vyhrazuje právo rozhodnout o zařazení příspěvku do jiného čísla časopisu, než bylo předem dohodnuto s autorem příspěvku; o této skutečnosti jej bude neprodleně informovat. Za obsah jednotlivých příspěvků zodpovídá jejich autor, příspěvky nemusí vyjadřovat stanovisko redakce. Nevyžádané příspěvky se nevracejí. Redakce si vyhrazuje právo rozhodnout o otištění obsahově nevyhovujících příspěvků a je oprávněna stanovit oponenta příspěvku.

Toto číslo vzniklo s finančním přispěním Hlavního města Prahy

OBSAH

Obsah	2
Úvodník.....	3
První „České dny práva životního prostředí“ (Milan Damohorský)	3
Téma.....	6
Nové právo životního prostředí přijaté v letech 2000 až 2001 s výhledem k referenčnímu datu vstupu České republiky do Evropské unie (Dana Římanová)	6
Aktuální vývoj horizontální legislativy v právu životního prostředí (Martina Franková)	9
Potřebujeme zákon o životním prostředí? (Eva Kružiková)	15
Harmonizace českého práva životního prostředí s legislativou ES (Současná situace a hlavní problémy) (Hana Müllerová)	24
K novému vodnímu zákonu (Jaroslav Krecht)	32
Vodní toky podle zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon) (Jaroslava Nietscheová)	37
Problematika transpozice a implementace předpisů EU v oblasti ochrany přírody a krajiny, konkrétně směrnice Rady č. 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků a směrnice Rady č. 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (Alena Vopálková)	42
Příprava novelizace zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (Jana Prchalová)	47
Několik úvah nad novou právní úpravou nakládání s odpady, kterou přináší zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění zákona č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů (zákon o obalech) (Helena Dobiášová)	50
Nový zákon o obalech vstoupil v účinnost (Hana Müllerová)	53
Zprávy ze Společnosti	64
Recenze a anotace.....	65
Přehled aktuální legislativy	69

ÚVODNÍK

První „České dny práva životního prostředí“

První číslo druhého ročníku našeho časopisu České právo životního prostředí je svým způsobem odlišné od obou dosavadních čísel ročníku předešlého a do značné míry tak i atypické a speciální. Je to totiž číslo víceméně monotematické, co do okruhu příspěvků, neboť jejich většinu tvoří příspěvky přednášejících na konferenci prvních „Českých dní práva životního prostředí“, které se konaly ve dnech 15. a 16. listopadu 2002 ve velkém sále Prezidia Akademie věd ČR v Praze. Tyto příspěvky považujeme za natolik důležité, závažné a navíc tvořící určitý celek, odrážející vývoj českého práva životního prostředí za uplynulý rok, že přistupujeme k tomu, že je vydáváme ve sborníkové podobě. Je vhodné je tedy zachytit i písemně a dát širší české právnické a odborné veřejnosti k informaci a dalšímu využití.

Potřeba vyměňovat si informace, názory, přístupy, interpretace a zkušenosti s právem životního prostředí – jeho tvorbou i aplikací – je vcelku pochopitelná, uvědomíme-li si, že toto odvětví prošlo za posledních několik málo let nebyvalým a mnohdy i dramatickým vývojem. Důvody pro pořádání naší první konference „České dny práva životního prostředí“ představovala tedy jak výše uvedená objektivní potřeba, tak i subjektivní snaha České společnosti pro právo životního prostředí po určitém

vlastním zviditelnění, ale i po propojení právnických i odborných ekologických kruhů nad společnými tématy. V neposlední řadě to byla i jistá zvědavost na to, co vlastně dokážeme efektivně vlastními silami uspořádat.

Inspirací pro uspořádání prvních Českých dní práva životního prostředí bylo pravidelné pořádání obdobné akce, a to již po šest let, v sousedním Rakousku. Každoročně se na konci léta či počátkem podzimu sjíždějí rakouští právníci i ostatní ekolozi odborníci na pravidelné (dvou- až třídní) Rakouské dny práva životního prostředí do města Lince, kde je tato významná akce pořádána Prof. Dr. Ferdinandem Kerchnerem, ředitelem Ústavu pro právo životního prostředí tamní Univerzity Jana Keplera. Jde o vysoce prestižní odbornou a společenskou akci za účasti až několika stovek lidí. Dělí se do několika bloků, přičemž první z nich je vždy věnován legislativnímu a právnímu vývoji rakouského práva životního prostředí za předešlých dvanáct měsíců. Měl jsem možnost se jako čestný host jednoho takového zasedání v minulosti zúčastnit a natolik mne inspirovalo, že jsem se rozhodl pokusit se je (být v určité modifikaci, dané českými odlišnostmi) za pomoci naší Společnosti uspořádat v České republice.

Záběr naší první konference však byl poněkud širší, neboť jsme museli navázat na „zmapování“ legislativního vývoje práva životního prostředí nikoliv jen za uplynulý rok, ale minimálně za poslední tři léta. Tolik se toho totiž událo z hlediska práva ve vztahu k ochraně životního prostředí a jeho složkám. Koncepce prvních Českých dní práva životního prostředí byla proto zvolena tak, aby vytvořily jakýsi startovní blok pro další konference v budoucnu.

Hlavním posláním Dní byla přitom zjevně jejich funkce informační a vzdělávací i stránka osvětová. Zanedbatelný však jistě nebyl ani aspekt společenský, kdy se opět po určité době sešla valná většina právníků, kteří se právem životního prostředí v České republice v nějaké podobě zabývají.

Úvodní blok prvního půldne zasedání byl laděn spíše „teoreticky a legislativně“, zatímco tři panelové diskuse druhých dvou půldnů byly již zaměřeny vyloženě prakticky a doplňoval je živý dialog mezi přednášejícími a ostatními panelisty na jedné straně a odborným publikem na straně druhé. Věcné zaměření těchto panelů bylo jak na otázky právních úprav ochrany vody, přírody a krajiny, tak i na nejnovější úpravy nakládání s odpady a obaly. Během konference vystoupilo celkem 12 přednášejících a do diskuse se zapojilo dalších 8 účastníků panelů. Celkově se prvních Českých dní zúčastnilo 57 účastníků, z toho z 24 nečlenů Společnosti. Účastníky tvořili

zejména pracovníci státní správy a samosprávy (Ministerstvo životního prostředí, Česká inspekce životního prostředí, Agentura ochrany přírody a krajiny, krajské, okresní a městské úřady, správa národního parku). Zastoupení však byli i soudci, advokáti, reprezentanti nevládních ekologických organizací a studenti právnických fakult. Během konference bylo navíc odevzdáno 11 nových přihlášek do naší Společnosti.

Výhledy do budoucna jsou velmi příznivé. Prvním závěrem, který můžeme již v současné době jednoznačně učinit je, že celé akce našla své adresáty a zájemce a měla velmi dobrý odborný ohlas. Měla by se tudíž vytvořit tolik potřebná tradice a kontinuita. Česká společnost pro právo životního prostředí by se měla všemi silami snažit o uspořádání druhých Českých dní práva životního prostředí. Jejich předběžný termín je konečně již stanoven, a to na dny čtvrtek a pátek 14. a 15. listopadu 2002 opět do Prahy. Témat k přednáškám, referátům i panelovým diskusím bude zajisté více než dost, vždyť byly v mezidobí přijaty zákony o myslivosti, o ochraně ovzduší, o IPPC, „ekologická novela trestního zákona“ a další závažné, složité i zajímavé právní předpisy. Konference se přitom mohou rozšířit a doplnit i o vystoupení zahraničních hostů, prezentaci knih právnických nakladatelství působících v ČR a následnou tiskovou zprávu a mediální prezentaci. Představenstvo Společnosti by uvítalo připomínky, náměty a poz-

námky z řad účastníků prvních Českých dní práva životního prostředí i členské základny k pořádání této akce v budoucnu. Uvítáme též každou ruku nabízenou k pomoci při přípravě a organizaci konference v roce 2002.

Doc. JUDr. Milan DAMOHORSKÝ, DrSc.

**předseda České společnosti
pro právo životního prostředí**

TÉMA

Nové právo životního prostředí přijaté v letech 2000 až 2001 s výhledem k referenčnímu datu vstupu České republiky do Evropské unie

JUDr. Dana Římanová

Česká republika je jednou z kandidátských zemí, která ve velmi krátké době nejen, že přijala veškeré právní předpisy Evropského společenství na úseku ochrany životního prostředí, ale daří se jí i na potřebné úrovni tyto předpisy vymáhat.

V současné době na úseku přírodního práva životního prostředí platí celkem 23 zákonů, 15 nařízení vlády a 85 vyhlášek.

Vzhledem k množství těchto předpisů se zmíním pouze o těch nejčastěji používaných nebo průřezových z hlediska horizontální legislativy platného environmentálního práva.

Výchozím normativním ohniskem nadále zůstává zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů, který byť nebyl nikdy z hlediska výkonu státní správy zcela naplněn, je a zatím stále zůstává základním pojmovým právním předpisem horizontální legislativy. Dne 20. 3. 2001 vyšel ve Sbírce zákonů pod č. 100/2001 v pořadí druhý zákon o posuzování vlivů na životní prostředí, v jehož rámci zůstal pod jiným názvem platný § 14 zákona č. 244/1992 Sb. Nový zákon č. 100/2001 Sb., nabyt účinnosti

1. 1. 2002 a zavádí do systému nový prvek tzv. zjišťovacího řízení, zda se na určitý projekt (investici) vztahuje povinnost posouzení nebo ne. Tento zákon však trpí především legislativně technickými nedostatky, včetně výše zmíněné interferující platnosti zákona č. 244/1992 Sb. Plán práce vlády na rok 2002 proto předpokládá nezbytnou novelu tohoto zákona a zapracování do něho i tzv. strategické EIA.

Další zákon, který tvoří hlavní osнову práva životního prostředí je nový zákon o vodách, který vyšel ve Sbírce zákonů pod č. 254/2001 Sb. a nabyt účinnosti 1. 1. 2002. Tento zákon nahradil úpravu vodního práva platnou téměř 30 let, a která byla celou Evropou oceňována jako velmi funkční. Nový zákon se především podílí na jednotícím pojetí ochrany vod na celém území Evropy, ve smyslu základní Rámcové směrnice o vodách. Problémy nového vodního zákona lze shrnout do dvou bodů, v některých částech plně neakceptuje požadavky Rámcové směrnice, což z legislativního hlediska bude napraveno novelou, která by měla tyto dílčí nedostatky ve vztahu k právu ES napravit, ostatně celý rok 2003 bude v tomto legislativním duchu probíhat

tak, aby ke dni nabytí platnosti Dohody o vstupu ČR do EU bylo minimálně legislativních nedostatků s právem Evropského společenství.

Problém tohoto zákona spočívá mnohem hlouběji, a to v tzv. sdílení státní správy. Už nyní, ač zákon je účinný teprve dva měsíce, se začínají projevovat kompetenční nedostatky a jistá bezradnost. Je otázka budoucnosti, protože výkon státní správy a kvalita zákona se zpravidla projeví až za 1 rok po účinnosti, v návaznosti na prováděcí praxi, jakož i četnost odvolacích řízení. Jinak nový zákon o vodách je nutno charakterizovat pozitivně, protože vychází z kladů a tradic českého vodního práva starého více jak 100 let.

Dalším neméně důležitým zákonem a bezesporu kvalitním v Evropě je zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon mimořádně účinným způsobem chrání přírodu a krajinu, ale z hlediska práva ES je nutno jej novelizovat a rozšířit o tzv. NATURA 2000, kterou v současnosti MŽP připravuje jako úzkou novelu zákona č. 114/1992 Sb.

Stejně tak se k referenčnímu datu 1. 1. 2003 připravuje nový zákon CITES, který nenabude účinnosti, ale celý dnem přijetí České republiky do EU pozbude platnosti. Do doby přijetí ČR do EU bude platit stávající zákon č. 16/1997 Sb., o podmínkách dovozu a vývozu ohrožených druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích

rostlin, ve znění pozdějších právních předpisů.

Jako za jeden z největších legislativních úspěchů je třeba považovat zřízení zatím posledního NP, a to Národního parku České Švýcarsko zákonem č. 161/1999 Sb.

Další význačný a vysoce funkční předpis, byť není vyžadován EU, je zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů.

V současné době se připravuje na konec roku 2002 nový zákon o půdě, který by měl zabezpečit jak kvalitativní, tak kvantitativní ochranu půdy bez ohledu na její využívání.

Dále následují vybrané předpisy, o kterých bych se chtěla zmínit především z hlediska jejich komplexního pojetí při ochraně životního prostředí.

Jedná se o zákon o odpadech č. 185/2001 Sb., a zákon o obalech č. 477/2001 Sb., které nabyly účinnosti 1. 1. 2002 a které shrnujícím řešením předcházení vzniku odpadů prostřednictvím technicko ekonomických opatření a využívání druhotných surovin vytvářejí základ zamezování a snižování proniknutí emisí a imisí do životního prostředí. Na tyto dva zákony stejným uceleným způsobem navazuje nový zákon o ovzduší a zákon o integrované prevenci. Všechny tyto obecně závazné právní předpisy prostřednictvím plánů nebo programů prevence před škodlivinami vstupujícími do životního prostředí, ať už přímo formou vypouštění, nebo

nepřímo formou následných účinků směřují k uzavřenému kruhu řešení ochrany životního prostředí.

V neposlední řadě je proto třeba tyto technické předpisy doplnit o další: jedná se především o věcný záměr zákona o chemických látkách, který nabude účinnosti dne 1. 1. 2003, zákon č. 353/1999 Sb., o prevenci havárií, který bude novelizován v návaznosti na novou Směrnici SEVESO III, zákon o biocidech, který nabude účinnosti 1. 7. 2002 a v neposlední řadě zákon č. 153/2000 Sb., o geneticky modifikovaných organismech, který bude opět novelizován ve vazbě na další nové Směrnice ES.

Jak jsem již uvedla, bude nutno během roku 2003 všechny zákony životního prostředí znovu novelizovat, a to především ve vazbě na nově připravované Směrnice ES, ale také s ohledem na nutnost zrušení nařízení Rady tam, kde to není v současnosti legislativně technicky

možné, t.j. aby vůbec příslušný zákon v současnosti dával smysl.

Moje osobní legislativní představa je, že se připraví jeden komplexní změnový zákon, který tyto požadavky na soulad s právem Evropského společenství upřesní.

Závěrem je třeba konstatovat, že Česká republika během let 1991 až 2002 dosáhla v oblasti práva životního prostředí přes některé právní nedostatky nepřehlédnutelného úspěchu, především tím, že se podařilo ustavit základy systému environmentálního práva, které státy EU budovaly 20 i více let.

JUDr. Dana ŘÍMANOVÁ,

**je 1. náměstkyní ministra
životního prostředí**

Aktuální vývoj horizontální legislativy v právu životního prostředí

JUDr. Martina Franková, Ph.D.

Mezi horizontální, chcete-li průřezovou legislativu českého práva životního prostředí lze řadit především zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, v platném znění a dále právní úpravu posuzování vlivů na životní prostředí (tzv. EIA z anglického environment impact assessment). V obou případech došlo v roce 2001, s účinností od 1. 1. 2002 k podstatným změnám. První zákon, č. 244/1992 Sb., upravující problematiku posuzování vlivů na životní prostředí byl z větší části zrušen a doplněn novým zákonem o posuzování vlivů na životní prostředí, č. 100/2001 Sb. Tento zákon, zákon o posuzování vlivů na životní prostředí a změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), po formální stránce mění stávající právní úpravu takto:

- v zákoně č. 17/1992 Sb. zrušuje § 20 až 26 a přílohy č. 1 až 4, které obsahovaly první rámcovou právní úpravu procesu EIA v českém právním řádu;
- ze zákona č. 244/1992 Sb. ponechává v platnosti část první a třetí, tedy posuzování vlivů koncepcí na životní prostředí (tzv. strategická EIA). V souladu s tím se mění i vymezení předmětu zákona a jeho název – zákon č. 244/1992 Sb.,

o posuzování vlivů rozvojových koncepcí a programů na životní prostředí, v platném znění.

Zákon č. 100/2001 Sb., tedy upravuje pouze posuzování vlivů záměrů na životní prostředí. V této souvislosti je třeba upozornit, že podle legislativního plánu práce vlády se v současné době připravuje návrh zákona o vlivech některých plánů a programů na životní prostředí a o změně zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), tzv. strategická EIA, který by měl být vládě předložen v polovině roku 2002.

Další významnou právní úpravou horizontálního charakteru, jejíž publikaci ve sbírce zákonů lze v nejbližších dnech očekávat, a která s účinností od 1. 1. 2003 rozšíří průřezové nástroje práva životního prostředí, je zákon o integrované prevenci a omezení znečištění a o integrovaném registru znečišťování (zákon o integrované prevenci) (tzv. zákon IPPC z anglického Integrated Pollution Prevention Control).

Jaké podstatné změny přinesl zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí oproti

dosavadní právní úpravě v procesu EIA ?

Nová právní úprava vychází ze stávající právní úpravy, doplňuje ji a v mnoha ohledech se snaží o její zpřesnění. To se projevuje především v mnohem podrobnější úpravě celého procesu, aplikace správního řádu je výslovně vyloučena, pokud zákon nestanoví jinak. Jsou stanoveny nově lhůty pro provedení jednotlivých úkonů a to jak ze strany správních úřadů, tak ze strany účastníků řízení resp. procesu posuzování. Text zákona však v mnoha ohledech působí příliš složitě a lze předpokládat určité výkladové problémy.

Předmět posuzování

Především, jak již bylo uvedeno, zákon č. 100/2001 Sb. upravuje pouze posuzování záměrů (staveb, činností a technologií uvedených v příloze č. 1 k zákonu), nikoli koncepcí a programů, jejichž posuzování z hlediska dopadů na životní prostředí je nadále upraveno v zákoně č. 244/1992 Sb. Předmět posuzování, záměry, je též vymezen jak co do způsobu vymezení, tak co do rozsahu okruhu záměrů, zcela nově oproti dosavadní právní úpravě. Rozsah okruhu záměrů, které mohou být předmětem posuzování, vyjmenované v příloze č. 1 k zákonu, je oproti dosavadní právní úpravě (příloze č. 1 a 2 k zákonu č. 244/1992 Sb.) výrazně širší. Na druhou stranu okruh záměrů, který podléhá procesu EIA přímo ze zákona je užší. Většina záměrů je totiž zařazena do kategorie II přílohy č. 1

zákona č. 100/2001 Sb., které podléhají tzv. zjišťovacímu řízení, na základě kterého se rozhodne, zda se bude posuzování vlivu záměru na životní prostředí provádět či nikoliv.

Zjišťovací řízení je zcela novým prvkem procesu EIA. Jeho funkce je dvojí. Za prvé se na jeho základě zjišťuje, zda záměr, který je uveden v kategorii II přílohy č. 1, bude podléhat posuzování, tedy zda a v jakém rozsahu může vážně ovlivnit životní prostředí a obyvatelstvo. Druhým základním cílem zjišťovacího řízení je specifikovat rozsah údajů, které mají být předmětem dokumentace.

Nová právní úprava procesu posuzování vlivů na životní prostředí obsahuje i **některé nové prvky ve vztahu k zapojení veřejnosti do procesu EIA**. Již zákon č. 244/1992 Sb. poměrně široce upravoval zapojení veřejnosti do procesu posuzování, které je pro tento institut charakteristické. Zákon č. 100/2001 Sb. na tuto úpravu navazuje a převážně ji přebírá, upravuje však některé prvky, které by zapojení veřejnosti měly usnadnit. Jedná se např. o zveřejňování prostřednictvím Internetu, obligatorní požadavek všeobecně srozumitelného shrnutí netechnického charakteru jako náležitost oznámení záměru a dokumentace. Veřejnost má možnost vyjádřit se jak k oznámení záměru, tak k dokumentaci i posudku. Na internetu (a též na úředních deskách a způsobem v místě obvyklým) se zveřejňují důležité informace o řízení, zejména o veřejném pro-

jednávání, oznámení, dokumentaci, posudku a o tom kdy a kde je do nich možno nahlížet. Posudek a stanovisko se zveřejňují na Internetu též v celém znění. Zakotvena je nadále též možnost veřejnosti (omezena v tomto případě na občanská sdružení a obecně prospěšné společnosti – § 23 odst. 9) účastnit se navazujících správních řízení. V této souvislosti je třeba upozornit i na postavení správního úřadu příslušného k posuzování, který je dotčeným správním úřadem v řízeních, v kterých se vydávají rozhodnutí případně opatření nutná k realizaci záměru, tedy v zásadě v navazujících správních řízeních.

Posudek a dokumentaci mohou zpracovávat pouze **autorizované osoby**. Autorizace se uděluje a odní má ve správním řízení podle správního řádu, uděluje se na dobu 5 let. Za držitele autorizace se považují i oprávněné osoby, které získaly osvědčení podle dosavadních právních předpisů (zákon č. 244/1992 Sb. a vyhlášky č. 499/1992 Sb.). Změnou, která se může na první pohled zdát nevýznamná, je skutečnost, že zpracování posudku autorizovanou osobou zajišťuje smluvně příslušný správní úřad a hradí mu na základě této smlouvy též odměnu. Tuto částku pak následně příslušný správní úřad vyúčtuje oznamovateli záměru. Pokud se jedná o hrazení dalších nákladů spojených s procesem EIA, hradí je též oznamovatel, vyjma nákladů spojených se zveřejňováním a především s veřejným projednáváním.

V úterý 5. února 2002 schválila Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR **zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a o omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci)**, ve znění ve kterém byl Senátem vrácen Poslanecké sněmovně. O tomto, v českém právu zcela novém, průřezovém nástroji ochrany životního prostředí se již stručně zmiňoval článek „Vývoj práva životního prostředí v České republice – návrhy nových právních předpisů“ v č. 1/2001 tohoto časopisu, proto zde budou stručně zmíněny některé aspekty zákona o integrované prevenci jako nového průřezového nástroje ochrany životního prostředí, především aspekty procesní.

Integrovaný přístup k povolování, je jedním z hlavních nástrojů k dosažení cíle zákona, tedy dosažení integrované prevence a omezování znečištění způsobovaného vybranými zařízeními resp. činnostmi, tedy velmi podstatného průmyslového a též zemědělského znečištění. Z věcného hlediska je novým principem v právu životního prostředí, který zakotvuje zákon o integrované prevenci, aplikace nejlepších dostupných technik, tedy stanovení podmínek provozu, zejména emisních limitů, s přihlédnutím k možnostem těchto technik. Právě prostřednictvím tohoto principu by měla být významně aplikována zásada prevence ochrany životního prostředí spolu se zásadou vysoké úrovně ochrany životního prostředí.

Hlavní význam zákona o integrované prevenci jakožto horizontálního nástroje práva životního prostředí však spočívá v integraci rozhodování v poměrně značné části práva životního prostředí do jednoho řízení, tedy procesní integrace. Takovéto řízení zcela jistě nemůže být jednoduché, neboť musí zohlednit a věcně obsáhnout požadavky na jednotlivé složky životního prostředí zakotvené v takzvaných složkových právních úpravách společně s věcnými požadavky plynoucími pouze ze zákona o integrované prevenci (zejména aplikace BAT).

Jaké jsou tedy hlavní charakteristiky integrovaného povolování (řízení podle zákona o integrované prevenci)?

Pro toto řízení platí subsidiární správní řád, řada otázek je však upravena v zákoně o integrované prevenci speciálně, zejména účastníci řízení, pořádkové lhůty, obligatorní zakotvení ústního jednání, obligatorní vyjádření odborně způsobilé osoby.

V kontextu územního a stavebního řízení je vydání integrovaného povolení vázáno nejpozději před vydání stavebního povolení – *stavební povolení nelze vydat bez pravomocného integrovaného povolení (§ 45 zákona)*. Důvodů pro tento vztah mezi stavebním a integrovaným povolením je více, jedná se především o skutečnost, že podmínky provozu mohou mít ve většině případů vliv na samotnou stavbu a o fakt, že většina správních aktů, které integrované

povolání nahrazuje, se vydává ve fázi před stavebním povolením.

Účastníci řízení jsou v zákoně o integrované prevenci speciálně upraveni, vedle provozovatele zařízení jsou jimi dotčené územní samosprávné celky – obce a kraje a dále občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, profesní komory nebo zaměstnavatelské svazy, jejichž předmětem činnosti je ochrana profesních nebo veřejných zájmů podle zvláštních právních předpisů, pokud se zároveň takovéto subjekty včas přihlásily. Dále se za účastníka řízení považuje ten, kdo by jím byl podle zvláštních právních předpisů.

Veřejnost v nejširším slova smyslu, tedy jednotlivé fyzické osoby (každý), účastníkem řízení, pokud nesplňuje výše uvedené podmínky, být nemůže. Může se však k záměru resp. k žádosti, jejíž obligatorní součástí je i návrh podmínek integrovaného povolení, vyjádřit. Tomuto právu odpovídá i poměrně široce vymezená povinnost úřadu zveřejňovat jednotlivé dokumenty a též vypořádat se v odůvodnění rozhodnutí se všemi vyjádřeními, včetně vyjádření veřejnosti.

Podkladem pro rozhodování úřadu jsou též vyjádření subjektů zákonem přesně stanovených, která lze charakterizovat jako vyjádření odborná. Ani těmito vyjádřeními není správní úřad při rozhodování vázán, jsou však podstatným podkladem a v odůvodnění se s nimi musí pochopitelně vypořádat. Jedná se o vyjádření pří-

slušných správních úřadů a odborně způsobilé osoby.

Příslušné správní úřady se k žádosti vyjadřují především z hlediska odbornosti, konkrétně z hlediska požadavků na ochranu jednotlivých složek životního prostředí. Jsou to úřady, které by jinak vydávali dílčí „složkové“ správní akty (vyjádření, souhlasy, povolení apod.), které integrované povolení nahrazuje. Ve svých vyjádřeních hodnotí navržené podmínky povolení resp. navrhuje další podmínky provozu z hlediska své působnosti, tedy ochrany příslušné složky. Tato vyjádření nemají závazný charakter s výjimkou podmínek uvedených ve vyjádření orgánu ochrany veřejného zdraví, které se dotýkají zájmů chráněných zákonem o veřejném zdraví, které musí být do integrovaného povolení převzaty.

Vyjádření odborně způsobilé osoby je obligatorní avšak též nezávazné. Na rozdíl od vyjádření příslušných správních úřadů by mělo hodnotit žádost, především návrh podmínek integrovaného povolení jako její součást, komplexně a to jak z hlediska všech relevantních složek životního prostředí, tak především z hlediska aplikace nejlepších dostupných technik. K tomu je nutná znalost tzv. dokumentů BREF, které charakterizují stav a možnosti nejlepších dostupných technik pro jednotlivá průmyslová a zemědělská odvětví a také znalost těchto odvětví. V tomto vyjádření je též možno navrhnout podmínky integrovaného povolení.

Hodnotí se v něm i vyjádření příslušných správních úřadů. Toto vyjádření by mělo garantovat odbornost celého procesu.

Odborně způsobilou osobou je ze zákona příspěvková organizace řízená Ministerstvem životního prostředí, která by měla zajistit odbornou podporu výkonu státní správy v oblasti integrované prevence. Odborně způsobilou osobou je též právnická osoba pověřená Ministerstvem životního prostředí k poskytování vyjádření zaplacením do Seznamu odborně způsobilých osob. Správní úřad si může vybrat odborně způsobilou osobu pro zpracování vyjádření dle vlastního uvážení.

Důležitým prvkem řízení je ústní jednání k projednání žádosti, kterého se vedle účastníků řízení účastní zástupci příslušných správních úřadů a odborně způsobilé osoby. Toto jednání úřad svolává po obdržení všech vyjádření. Všechna výše uvedená vyjádření (tedy vyjádření veřejnosti, vyjádření účastníků řízení, vyjádření příslušných správních úřadů a vyjádření odborně způsobilé osoby) musí správní úřad při svém rozhodování zhodnotit stejně tak jako výsledky ústního jednání.

Zákon o integrované prevenci upravuje též integrovaný registr znečišťování. Jedná se o institut významný především z hlediska přístupu k informacím o znečišťování životního prostředí. Zákon vytváří předpoklady pro sjednocení jednotlivých dílčích (složkových) registrů

shromažďujících podle platné složkové legislativy informace o znečišťování jednotlivých složek životního prostředí do jednoho registru. Měl by tak být postupně vytvořen jeden komplexní registr znečišťování shromažďující informace o emisích a přenosech vybraných látek stanovených prováděcím právním předpisem. Tomu odpovídá ohlašovací povinnost pro uživatele takovéto registrované látky. Nepochybně by tak měl být postupně vytvořen velmi významný

veřejně přístupný informační systém v oblasti životního prostředí jako další horizontální nástroj ochrany životního prostředí.

JUDr. Martina FRANKOVÁ, Ph.D.

**je místopředsedkyní
České společnosti pro právo
životního prostředí**

Potřebujeme zákon o životním prostředí?

Doc. JUDr. Eva Kružíková, CSc.

1. Úvodem trochu historie

Protože vedu tým právníků, kteří věcný záměr nového zákona o životním prostředí zpracovávají, lze těžko očekávat, že bych na otázku v názvu tohoto článku odpověděla negativně. Než se však pokusím shrnout důvody vedoucí mě k přesvědčení, že zákon Česká republika potřebuje, zmíním se stručně o historii dosavadních snah o napsání podobného komplexního zákona u nás.

První návrh tzv. komplexního zákona o životním prostředí, tj. zákona pokrývajícího věcně celou oblast životního prostředí, zpracovala ve druhé polovině 80. let minulého století skupina odborníků vedená Zdeňkem Madarem z Ústavu státu a práva ČSAV. Na návrhu v té době pracovali v podstatě všichni právníci, kteří se v té době problematikou práva životního prostředí zabývali. Byl dokončen v roce 1989. Předcházely mu analýzy a teoretické studie mapující stav práva životního prostředí v tehdejším Československu a zdůvodňující účelnost kodifikace právní úpravy v této oblasti.¹⁾ V rámci

přípravy na zpracování tohoto zákona proběhla rovněž analýza zahraničních právních úprav ochrany životního prostředí.

Koncem 80. let byl zpracován rovněž jiný návrh zákona o životním prostředí, a to v rámci Ekologické sekce Čs. biologické společnosti ČSAV, pod vedením V. Mezříckého. Šlo o návrh právní úpravy některých tzv. horizontálních aspektů práva životního prostředí (pojmy, principy, zásady odpovědnosti apod.). Vzorem pro tento návrh byl zejména v té době připravovaný švýcarský zákon o životním prostředí. Návrh se později stal základem pro dnes platný zákon o životním prostředí, č. 17/1992 Sb.

Dalším pokusem byl tzv. „Zákon pro přežití“ neboli koncepce obecné části zákona o životním prostředí, kterou zpracoval za finanční podpory Ministerstva životního prostředí Ústav pro ekopolitiku v roce 1994. Práce na tomto projektu ve druhé polovině 90. let minulého století již nepokračovaly, protože Ministerstvo životního prostředí mělo v té době jiné priority.

Dnešní projekt „Zákon o životním prostředí“, na kterém pracuje rovněž

nosti kodifikace právní úpravy v této oblasti (Expertiza pro Státní komisi pro vědeckotechnický a investiční rozvoj), Ústav státu a práva ČSAV, říjen 1986.

Ústav pro ekopolitiku, o. p. s. (dále jen ÚEP), navazuje na posledně jmenovaný projekt. Hlavní finanční podporu však projekt získal od programu nizozemské vlády Matra.²⁾ Na krytí finančních nákladů projektu se podílel částečně také Ministerstvo životního prostředí. Tento projekt byl zahájen na podzim roku 1999 a ukončen bude v květnu roku 2002. Jeho výstupem bude návrh věcného záměru obecné části zákona a tezí části zvláštní. Ve skupině environmentálních právníků, kteří přistoupili na tento nelehký úkol, jsou jak právníci vyučující právo životního prostředí na právnických fakultách v Praze a v Brně, právníci Ústavu pro ekopolitiku, o. p. s., pracovníci AV ČR i právní praktici pracující např. jako advokáti, pracovníci konzultačních firem ale i státní správy apod. Návrhy jsou k dispozici na webových stránkách ÚEP.³⁾

Stejně jako v případě projektu Ústavu státu a práva ČSAV v 80. letech předcházely práci na projektu ÚEP analýzy české právní úpravy (platné k březnu roku 2000) a zákonů o životním prostředí platných ve vybraných státech.

2. Několik argumentů ve prospěch zákona

Po stručném úvodu je třeba věnovat pozornost zodpovězení otázky, zda a proč potřebuje Česká republika

komplexní zákon o životním prostředí. Je to důležité proto, že potřeba zpracovat takovýto zákon bývá často zpochybňována zejména poukazem na právě probíhající proces sladování českého práva životního prostředí s právem Evropského společenství.⁴⁾ Hlavním argumentem v této souvislosti je, že nemá smysl zpracovávat zákon o životním prostředí v době, kdy je celý právní řád, nejen právo životního prostředí, v pohybu a podléhá zásadním změnám. Podle tohoto názoru je třeba počkat několik let, až se právo tak říkajíc usadí, a poté lze začít o podobné aktivitě uvažovat.⁵⁾ Tento argument nepovažujeme z řady důvodů za rozumný.

Především je nutno zdůraznit, že práce na návrhu zákona rozhodně neskončí v květnu 2002. Takovýto projekt naopak vyžaduje několikaletou práci reflektující probíhající vývoj práva životního prostředí. Ve státech, kde podobné zákony existují a platí, trvalo jejich zpracování i 5 a více let.⁶⁾ Jde totiž vždy o úkol vyžadující soustředění a spolupráci teoretiků práva životního prostředí s právníky pracujícími v jiných sektorech, zejména v oblasti veřejné

1) Např. Návrh právněpolitických zásad péče o životní prostředí v ČSSR zpracovaná pro 26. zasedání předseda ČSAV v Ústavu státu a práva ČSAV, Praha 1980; Zhodnocení právní úpravy péče o životní prostředí v ČSST. Teoretické posouzení účel-

4) Tento proces byl se vši vážností zahájen v roce 1999 a měl by být podle Aproximační strategie pro oblast životního prostředí (MŽP, září 1999) ukončen k 1.1.2003.

5) Viz např. P. Kužvart, K veřejné zakázce „Věcný záměr Kodexu životního prostředí“. Zpravodaj STUŽ 2000, č. 2.

6) Například Zákon o řízení ochrany životního prostředí, platný v Nizozemí (poslední znění z roku 1993).

2) Sociální program přechodného období pro střední a východní Evropu.

3) <http://www.kodexzp.cz>

správy. Proto také podle mého názoru nehrozí, na rozdíl od dnes přijímaných složkových zákonů na úseku životního prostředí, že tento zákon bude muset být téměř okamžitě po svém přijetí novelizován.

Důvodů pro zpracování komplexního zákona je více. Vzhledem k rozsahu tohoto článku uvedu alespoň ty nejdůležitější.

Prvním a hlavním z nich je současná povaha českého práva životního prostředí. Právo životního prostředí v dnešní podobě vzniklo již po roce 1989. Nestarší ještě platné zákony jsou z roku 1991, ty nejnovější z roku 2001. Návrhy několika dalších zákonů čekají na své schválení Parlamentem ČR. Hlavním formujícím faktorem dnešní podoby tohoto právního odvětví je právo komunitární a jeho požadavky.⁷⁾ Zejména díky němu se součástí českého práva stala nebo stává řada institutů a nástrojů, které jsou používány v oblasti politiky životního prostředí v moderních demokratických státech. Mám na mysli např. posuzování vlivů na životní prostředí, integrovaný přístup k ochraně životního prostředí, účast veřejnosti, právo na informace, celková demokratizace procesu rozhodování v této oblasti atd. Právní úprava tak dnes pokrývá v podstatě celou problematiku životního prostředí.

Přes tento nesporný úspěch má současná právní úprava některé

zásadní nedostatky. Především jde o soubor právních předpisů, který je ve srovnání s jinými právními obory neobvykle početný a značně roztržitý.⁸⁾ Přesto, že návrhy zákonů zpracovává v podstatě především Ministerstvo životního prostředí, nelze říci, že tyto předpisy tvoří konsistentní celek, jehož jednotlivé součásti jsou vzájemně provázány a zkoordinovány. Z této právní úpravy se naopak stále více stává nepřehledná zmeť právních norem, se kterou již mají potíže i odborníci, kteří se na tuto oblast specializují. Těžko si lze představit, že by to bez problémů zvládl běžný občan (k jehož ochraně ovšem mimo jiné také toto právo slouží nebo má sloužit).⁹⁾

Ne vždy jsou i nové zákony založeny na jednotně chápáných a uplatňovaných principech. Ne vždy rovněž používají jednotnou terminologii.¹⁰⁾ I když v poslední době se situace v tomto ohledu poněkud zlepšila. Při práci na návrzích zákonů

8) V lednu 2002 tvořilo v ČR soubor základních právních předpisů v oblasti životního prostředí 35 zákonů, 24 nařízení vlády a 84 vyhlášek.

9) I tato skutečnost přispívá k tomu, že právo životního prostředí bude u nás možná velice brzy pro advokáty výnosným oborem.

10) Zákon č. 17/1992 Sb. byl veden snahou takovýto jednotný přístup zajistit. Jeho obecná až deklaratorní povaha však podstatně oslabila jeho význam. Nestal se také předpisem, jehož principy by byly závazné pro legislativní činnost jak v oblasti životního prostředí tak v oblastech jiných.

7) Kapitola Životní prostředí byla pro ČR Evropskou komisí uzavřena 1.6.2001.

však stále převažuje odvětvový přístup (samostatná právní úprava pro ovzduší, vodu, půdu, lesy, přírodu atd.). Vede k tomu, že jednotlivé právní předpisy používají např. odlišný pojmový aparát, odlišný systém sankcí a jejich vymáhání, některé dokonce nerespektují základní zásady ochrany životního prostředí. o srozumitelnosti pro uživatele právních předpisů nemluvě.

Neprovázanost a nekonceptnost práva životního prostředí vede také k tomu, že jednotlivé složkové předpisy stanoví vlastní systém různých administrativních aktů (povolení, souhlasů, vyjádření), které jsou vyžadovány jako podmínka realizace některých záměrů nebo provozu staveb, zařízení apod. Nadměrný počet řízení, ke kterým tak nutně dochází, zbytečně zatěžuje veřejnou správu i ty, kteří mají v úmyslu něco stavět, provozovat apod. Toto si troufám tvrdit i přes to, že se vystavím útokům některých zanícených ochránců životního prostředí a obviněním, že takováto tvrzení jen nahrávají těm, kteří chtějí oslabit právo životního prostředí.

Pro vypracování komplexního zákona o životním prostředí svědčí i probíhající reforma veřejné správy. Dnešní rozdělení pravomocí a působností mezi jednotlivé stupně veřejné správy nelze považovat za ideální. Navíc jsou upraveny řadou právních norem obsažených ve složkových zákonech. I této soustavě je třeba dát určitý stabilní rámec, z něhož by vyplývalo postavení a role

jednotlivých stupňů veřejné správy v ochraně životního prostředí a jejich vzájemné vazby (v propojení na obecné zákony o obcích a o krajích).

Je přitom třeba neustále zdůrazňovat, že ochrana životního prostředí úzce souvisí s většinou dalších oblastí politiky našeho státu. Cílem právní úpravy by proto mělo být nejen uplatnit moderní zásady ochrany životního prostředí (např. princip nejlepší dostupné techniky, princip předběžné opatrnosti, princip znečišťovatel platí, princip integrované ochrany před znečištěním, princip nápravy škod u zdroje atd.) v samotném tomto právním odvětví ale i ve všech právních předpisech, které upravují činnosti, jež se nějakým způsobem dotýkají životního prostředí. Stále totiž bohužel platí, že v České republice, na rozdíl od drtivé většiny vyspělých zemí, je i politika chápána sektorově, odvětvově. A tak namísto, aby se uplatňoval princip udržitelného rozvoje, jehož prostřednictvím by se požadavky ochrany životního prostředí promítaly do činnosti vlády jako celku, zůstává životní prostředí stále jaksi ve „vlastnictví“ Ministerstva životního prostředí. Dokladem této teze jsou například dlouhodobé postoje Ministerstva průmyslu a obchodu v oblasti energetické politiky a liberalizace energetiky, které jsou bez jakýchkoli pochyb v rozporu s principy udržitelného rozvoje.

Další oblastí, která zasluhuje pozornost environmentálních právníků a ekonomů, je možnost využívat v daleko širším měřítku ekonomické a do-

brovolné nástroje regulace namísto nástrojů přímých, administrativních (zákazy, příkazy). Jde zde zejména o problematiku daňové reformy, o širší zavádění veřejnoprávních smluv apod.

Jak už bylo uvedeno, je Česká republika ve fázi harmonizace s požadavky komunitárního práva. Tato skutečnost není důvodem pro zastavení prací na komplexním zákoně o životním prostředí; spíš naopak. Právě toto období je velmi dobrou příležitostí pro expertní posouzení systému práva životního prostředí a vypracování návrhu na jeho sjednocení.¹¹⁾ Jsem přesvědčena, že tento argument stále ještě platí.

Česká republika měla totiž díky zásadní přestavbě práva životního prostředí podle požadavků práva ES jedinečnou šanci na vytvoření moderní koncepce práva životního prostředí založené na principech udržitelného rozvoje a na dalších základních zásadách ochrany životního prostředí. Této šance se zatím nepodařilo především z důvodů časových náležitě využít.¹²⁾ Komunitární právo je tak začleňováno do

značné míry chaoticky¹³⁾ do našeho právního řádu, bez dlouhodobé představy vývoje tohoto právního oboru a jeho provázanosti s ostatními oblastmi českého právního řádu.¹⁴⁾ Chabou útěchou nám může být, že podobná situace je i v jiných právních oborech. Chabou proto, že právo životního prostředí je stále ještě novým právním odvětvím, jehož základní pravidla a zásady se doposud tvoří a rozhodně ještě nejsou samozřejmou součástí právního vědomí. Výhodou by proto bylo mít včas, s předstihem připravenou koncepci tohoto oboru, která by umožnila konsistentněji reagovat na vývoj v jiných oblastech práva.

Přesto, že určitá šance již byla promeškána, proces harmonizace zdaleka není ukončen. Svědčí o tom nejen skutečnost, že se již nyní připravuje novelizace nedávno přijatých zákonů popřípadě vydání právní úpravy zcela nové, ale i to, že právo životního prostředí ES na nás rozhodně nečeká. Zákonodárná aktivita ES se naopak v posledních letech

13) Zákon o integrované prevenci a omezování znečišťování životního prostředí (IPPC) je například přijímán jako téměř poslední ze základních předpisů z této oblasti, ačkoli by bylo logičtější, kdyby jeho zpracování předcházelo přípravě nových zákonů o ovzduší, vodě, půdě, odpadech, které by na něj systematicky navazovaly.

14) Právo životního prostředí v řadě aspektů souvisí úzce například s probíhající přípravou nového stavebního zákona, správního řádu, s reformou správního soudnictví.

11) Bylo to tak mimo jiné pochopeno i v Polsku, kde byl komplexní zákon o životním prostředí schválen v dubnu 2001, tedy rovněž v průběhu procesu sbližování s právem ES.

12) Viz blíže E. Kružiková, Aproximace práva životního prostředí s právem ES – využítá nebo promarněná šance? Správní právo 2000, č. 4, str. 206-221

výrazně zrychlila, takže zákony dnes připravované a schvalované v ČR budou z hlediska komunitárního práva velice brzy vyžadovat další změny.¹⁵⁾ To samozřejmě tomuto oboru na přehlednosti nepřidá. Vzhledem k dlouhodobému charakteru prací na zákonu o životním prostředí je však možné tomuto překotnému vývoji dát jakýsi rámec, který bude i při nezbytných změnách stabilní. Na stabilitě a systematičnosti této právní úpravy naopak rozhodně nepřidá dosavadní trend, který vládne v českém právu životního prostředí, tj. odstraňování jeho více či méně závažných nedostatků jen dílčími, krátkými novelizacemi, které působí spíše dojmem *ad hoc* záplatování než promyšlených kroků.

Nepřehledná, netransparentní a neprovázaná právní úprava ztěžuje nejen orientaci všem, kteří s tímto právem zacházejí, včetně občanů veřejné správy, ale především prosazování požadavků v ní obsažených. Prosazování práva životního prostředí je přitom dnes prioritou nejen v jednotlivých státech, včetně členských států EU, ale i v EU samotné.¹⁶⁾ Proto i Evropská komise klade na tento aspekt stále větší důraz při posuzování řádné implementace práva

15) Například připravované novely směrnice o EIA, o IPPC, o svobodě přístupu k informacím o životním prostředí, o obalech a odpadech z obalů atd.

16) Viz Environment 2010: Our future, our choice. The sixth environment action programme 2001-10.

životního prostředí ES. Soustava nástrojů prosazování práva životního prostředí přitom u nás rozhodně nepatří k nejlepším a neúčinnějším, mimo jiné i díky již zmíněné nesystemovosti této právní úpravy.

Snaha integrovat právo životního prostředí se však neobjevuje pouze v České republice. Takovéto zákony v současné době platí v řadě evropských států, například v Maďarsku (zákon o obecných pravidlech ochrany životního prostředí, 1995), v Nizozemsku (zákon o řízení ochrany životního prostředí, poslední znění, 1993), ve Švédsku (kodex životního prostředí, 1998), ve Velké Británii (zákon o ochraně životního prostředí, 1990 a 1995), v Dánsku (zákon o ochraně životního prostředí, 1991), ve Finsku (zákon o ochraně životního prostředí, 2000), v Portugalsku (rámcový zákon o životním prostředí, 1987), v Bulharsku (zákon o ochraně životního prostředí, 1991), v Polsku (zákon o ochraně životního prostředí, 2001), ve Slovinsku (zákon o životním prostředí, 1993). Návrh komplexního zákona je připraven v Německu, ve vlámském regionu Belgie. Z neevropských států byl již v roce 1986 přijat zákon o životním prostředí např. v Austrálii. Pravděpodobně první podobný zákon však přijaly v roce 1969 v USA – federální Zákon o Národní politice životního prostředí (NEPA).

Této tendenci odpovídal také projekt Rady Evropy, která připravila v první polovině 90. let návrh Modelového zákona o ochraně životního

prostředí jako vzor pro státy střední a východní Evropy.

Z demonstrativního výčtu těchto komplexních zákonů je již možno učinit určitý závěr. Struktura těchto zákonů v jednotlivých státech i jejich věcná působnost jsou různé. V některých státech jde o předpisy velice obecné (např. v Maďarsku), jiné komplexní zákony jsou naopak značně podrobné (např. zákon švédský či polský anebo návrh německého zákona). Je však zřejmé, že je obecně tendence ke sjednocení environmentálního práva do jednoho zastřešujícího právního předpisu.

Právo ES zatím nemá žádný právní předpis, který by měl povahu komplexního nebo rámcového předpisu upravujícího celou oblast ochrany životního prostředí – řekněme jakousi „*umbrella directive*“. Není ani snadné si takovýto rámcový předpis v rámci práva ES představit. Přesto je právo životního prostředí ES dokladem vzrůstajícího důrazu na komplexnost a na systémový, celostní přístup k této problematice.¹⁷⁾

Lze si proto představit, že rámcové zákony o životním prostředí se postupně budou stávat základem právní úpravy v této oblasti. Jejich potřeba je vyvolána komplikovaností, složitostí této právní úpravy a z toho vyplývající její nízkou transparentností a obtížemi s prosazováním, jak bylo uvedeno

17) Viz např. směrnice 2000/60/ES o politice Společenství v oblasti vodního hospodářství

výše. Na druhé straně se právo životního prostředí již nepochybně dostalo do takového stádia vývoje, kdy lze definovat jeho systém, principy, speciální terminologii, procedury a nástroje, což z něj činí zvláštní právní odvětví. Z těchto důvodů je proto legitimní uvažovat o vytvoření jednoho rámcového regulativního nástroje pro celou oblast životního prostředí, podobného jako jsou tradiční právní kodexy (občanský, obchodní, trestní).

Zpracování takového zákona není samozřejmě snadné. Právo životního prostředí se stává jedním z nejsložitějších právních oborů. Jeho obtížnost je dána mimo jiné i tím, že upravuje problematiku, již se zabývají přírodní, technické i ekonomické vědy, což vyplývá ze samotného předmětu úpravy, tj. z životního prostředí a faktorů, jež ho ovlivňují. Proto tato právní úprava obsahuje řadu norem týkajících se technických parametrů, přírodních charakteristik apod.

Komplikuje se dále i tím, že postupně vyvstává potřeba upravovat nejen klasické problémy životního prostředí, jako je čistota vody, ovzduší, ochrana přírody apod., ale i nové oblasti, činnosti atd., které ohrožují kvalitu životního prostředí a jeho prostřednictvím i zdravotní stav člověka. Typickým příkladem takového nového problému, jež se stávají předmětem právní úpravy, je nakládání s geneticky modifikovanými látkami (GMOs), s chemickými látkami a přípravky, jež je v poslední době stále

aktuálnější.¹⁸⁾ Je to dáno především naší úrovní poznání v těchto oblastech. Příčinou je ale i skutečnost, že po desetiletích, kdy byla věnována pozornost „tradiční“ ochraně životního prostředí, zjišťujeme, že stav životního prostředí i v těch nejvyspělejších státech se nezlepšuje tak, jak by bylo třeba vzhledem k ekologické kapacitě přírody.¹⁹⁾ Kromě toho se začínají objevovat i problémy „nové“, např. v oblasti lidského zdraví, kde jsou důsledkem kumulativního působení řady chemických látek, které přijímáme v potravinách, ze životního prostředí apod.

Zpracování komplexního zákona není jednoduché ani z čistě právních důvodů. Jde především o to, které otázky má upravit rámcový předpis a které musí být upraveny v předpisech prováděcích. Rámcový zákon nemůže jít do všech detailů právní úpravy, ale musí spíše vytvořit jednotný rámec, od něhož se odvine podrobnější právní úprava obsažená v podzákonných právních normách. Jeho hlavním cílem je dát právu životního prostředí jednotnou koncepci, založenou na stejných základních principech, jednotně upravit instituty a nástroje, které složkové právní předpisy upravují pro každou

18) Viz Environment 2010: Our future, our choice. The sixth environment action programme 2001-10.

19) Viz Environment 2010: Our future, our choice. The sixth environment action programme 2001-10; Environment in the European Union at the turn of the century, European Environment Agency, Copenhagen 1999

složku zvlášť a odlišně (např. povolování, odpovědnost, plánování, stanovování ukazatelů apod.). Touto cestou šly také dosud přijaté zákony o životním prostředí v různých evropských zemích zmíněné výše.

3. Stručně k obsahu zákona

Tuto cestu zvolila i skupina environmentálních právníků, která dnes na projektu Zákon o životním prostředí pracuje. Zákon bude mít klasickou podobu zákoníku. Bude proto rozdělen na část obecnou a zvláštní. Obecná část bude upravovat materii, společnou celé oblasti ochrany životního prostředí. Půjde o tzv. horizontální nebo též průřezovou část práva životního prostředí, která hraje klíčovou roli při zajišťování jednotného rámce či koncepce celé této právní úpravy. Je proto klíčová i z hlediska jednoho z hlavních cílů projektu, tedy vytvoření základu pro právo životního prostředí jako systému, jehož jednotlivé součásti jsou vzájemně provázány a vycházejí ze stejných zásad a pojmů.

Obecná část zákona bude mít tyto kapitoly: účel zákona, vymezení základních pojmů, principy ochrany životního prostředí, environmentální plánování, posuzování vlivů na životní prostředí, pravidla pro stanovování standardů, povolování v ochraně životního prostředí, prosazování, odpovědnost za zvláštní případy znečištění a poškození životního prostředí, přezkoumávání správních rozhodnutí nezávislými tri-

bunály,²⁰⁾ smlouvy v ochraně životního prostředí, systém řízení podniků a auditu z hlediska ochrany životního prostředí, svobodný přístup k informacím o životním prostředí, ekonomické nástroje politiky životního prostředí, veřejná správa, implementace práva ES a mezinárodní spolupráce.

Zvláštní část pak upraví základní pravidla jednotlivých složek a součástí ochrany životního prostředí. Bude obsahovat kapitoly o ochraně ovzduší, vody a půdy, ochraně lesa, přírody a krajiny, horninového prostředí, nakládání s odpady, chemickými látkami a přípravky, geneticky modifikovanými organismy, ochrany před hlukem, o haváriích.

Zvláštní kapitola bude vycházet ze zásad a pravidel obsažených v obecné části a bude upravovat pouze ty aspekty, které jsou pro danou oblast specifické.

20) Koncepce této kapitoly bude záviset na podobě zákona o soudním řádu správním, který je v současné době projednáván v Parlamentu ČR.

4. Závěrem

Tento příspěvek je jednou z mnoha příležitostí k odůvodnění potřeby komplexního zákona o životním prostředí u nás. Nebylo možné vyčerpát všechny argumenty, které zpracovatele nejnovějšího projektu vedou. Nepředpokládám rovněž, že přesvědčily zaryté odpůrce tohoto projektu. Možná ale, že ty, kteří o něm dosud nevěděli a kterým také činí dnešní stav práva životního prostředí u nás jisté problémy, přiměly tyto řádky k zamyšlení přesahujícím každodenní rutinu při aplikaci norem tohoto právního odvětví

**Doc. JUDr. Eva KRUŽÍKOVÁ, CSc.,
je ředitelkou Ústavu pro
ekopolitiku, o. p. s. a učitelkou na
Katedře práva životního prostředí
Právnické fakulty Univerzity
Karlovy v Praze**

Harmonizace českého práva životního prostředí s legislativou ES (Současná situace a hlavní problémy)

Mgr. Hana Müllerová

Současnou zásadní představu právního oboru práva životního prostředí, stejně jako řady dalších právních odvětví českého právního řádu, je třeba vnímat zejména jako projev procesu harmonizace českého právního řádu s právními předpisy Evropských společenství. Česká republika se ve své Asociační dohodě zavázala, podobně jako ostatní kandidátské státy, harmonizovat svůj právní řád s právem Evropských společenství. Uvedení národního práva kandidátského státu do souladu s právním řádem Evropských společenství je jednou z důležitých podmínek pro vstup státu do Evropské unie. V tomto kontextu je třeba chápat „legislativní smršť“, která probíhá již zhruba 2 roky a bude nejméně ještě v následujícím roce pokračovat.

1. STAV VYJEDNÁVÁNÍ ČR S ES V KAPITOLE 22

Kapitola 22 Životní prostředí

Pro potřeby jednání o vstupu kandidátských zemí do Evropské unie je právo ES, jež je předmětem harmonizace, rozděleno do celkem 31 kapitol. Kapitola 22 – Životní prostředí je dále rozdělena do celkem 13 podoblastí, které se zčásti kryjí

s českým dělením ochrany životního prostředí na jednotlivé složky:

- A – Předpisy horizontálního charakteru,
- B – Kvalita ovzduší,
- C – Nakládání s odpady,
- D – Kvalita vody,
- E – Ochrana přírody,
- F – Kontrola průmyslového znečištění a řízení rizik,
- G – Chemické látky a geneticky modifikované organismy,
- H – Hluk z vozidel a strojů,
- I – Jaderná bezpečnost a radiační ochrana,
- J – Změna klimatu,
- K – Civilní ochrana,
- P – Opatření politického charakteru – strategie, politiky,
- X – Mezinárodní spolupráce.

Z rozdělení kapitoly 22 na podoblasti je zřejmé, že obsah kapitoly 22 – Životní prostředí v evropském právu není zcela shodný s tím, co je v ČR vnímáno jako obsah oboru práva životního prostředí, a není shodný ani s

obsahem kompetencí Ministerstva životního prostředí. Přesto však, z hlediska vyjednávání s Evropskou unií, je za transpozici a implementaci právních předpisů ES zařazených do kapitoly 22 – Životní prostředí obecně zodpovědné Ministerstvo životního prostředí, s výjimkou několika předpisů, za něž nese podle tzv. systému gescí odpovědnost jiný resort.

Screening

Předmětem procesu harmonizace práva jsou ty předpisy ES, které byly předmětem tzv. screeningu. V kapitole 22 – Životní prostředí je to nyní celkem přes 200 právních předpisů ES (směrnic, nařízení, rozhodnutí). Screening je proces řízený EU, který spočívá v prověře národní legislativy ve srovnání s *acquis* Evropské unie. Screeningem prochází každý kandidátský stát. V první, tzv. multilaterální fázi screeningu byly zástupci kandidátských států na společném jednání seznámeni s jednotlivými směrnici, nařízeními a rozhodnutími ES. Cílem této fáze bylo, aby kandidátské státy porozuměly svým budoucím závazkům plynoucím z jednotlivých předpisů. Proto byla také široce využívána možnost klást expertům za jednotlivé předpisy ES dotazy. V druhé bilaterální fázi se zjišťovalo, zda bude mít kandidátská země s přejímáním *acquis* EU v dané oblasti nějaké problémy, tj. zjišťovala se úroveň kandidátské země při přejímání *acquis*, připravenost k jeho aplikaci a k identifikaci hlavních problémů. Při této prověře byly jed-

notlivé oblasti rozděleny zhruba na 3 části:

1. záležitosti, které je země schopna bez problémů přijmout;
2. záležitosti vyžadující jazykové, technické či institucionální úpravy;
3. záležitosti vyžadující zásadní úpravy (tato třetí část je pak předmětem vyjednávání).

První hlavní část multilaterálního a bilaterálního screeningu v kapitole 22 proběhla s kandidátskými státy první skupiny na počátku r. 1999. Jeho předmětem byly platné právní předpisy zařazené do kapitoly 22 od nejstarších až po rok 1998. Nové předpisy ES kapitoly 22 přijaté v letech 1999 až 2001 byly poté předmětem dalších dvou screeningových jednání v r. 2000 a 2001.

Negociace, Společná pozice a předběžné uzavření kapitoly 22

Po ukončení screeningu následovalo vlastní vyjednávání o postupu harmonizace těch předpisů ES, u nichž screening zjistil problémy s přejímáním. Cílem vyjednávání bylo dosáhnout shody mezi ČR a ES na formulaci dokumentu zv. Společná pozice (Common position). Vyjednávání (negociace) probíhalo písemně, ústně (osobní jednání v Bruselu i v Praze) i pomocí nejmodernějšího technického prostředku přenosu dat, tzv. videokonference.

Společná pozice pro kapitolu 22 je dokument shrnující stav a další postup přejímání evropské legislativy na

úseku práva životního prostředí, seřazený podle podoblastí a v nich podle směrnic. Konečná podoba Společné pozice je výsledkem postupného vyjednávání, které bylo zahájeno předáním pozice České republiky schválené českou vládou Evropské unii v červnu 1999. V té Česká republika shrnula svou představu postupu harmonizace svého práva s těmi oblastmi práva ES, které byly při screeningu shledány jako problematické, včetně časového harmonogramu a návrhu tzv. přechodných období. Přechodná období znamenají prodloužení časového úseku pro implementaci nejproblematictějších bodů práva ES, zejména takových, které budou vyžadovat ze strany ČR velké investice nebo kterých ČR není schopna z jiných důvodů dosáhnout do 1. 1. 2003. Toto datum bylo českou vládou označeno za tzv. referenční datum vstupu ČR do ES a česká vláda se zavázala dosáhnout do tohoto data účinnosti všech národních předpisů, které jsou potřebné k dosažení plné harmonizace našeho právního řádu s právem ES, s výjimkou bodů, pro které se uplatní přechodná období. ČR žádala v návrhu své pozice 7 přechodných období, a to v těchto oblastech: čištění městských odpadních vod, dosažení podílů využití obalových odpadů, ochrana vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů, vypouštění nebezpečných látek do povrchových vod, kvalita pitné vody pro lidskou spotřebu, ochrana volně žijících ptáků a přírodních stanovišť,

integrováná prevence a omezování znečištění.

Evropská komise po prostudování pozice ČR reagovala žádostí o vysvětlení a doplnění některých jejích bodů, zejména co se týče žádostí o přechodná období. Následovaly odpovědi ČR a další žádosti o upřesnění a doplnění ze strany EK během r. 2000 a na počátku r. 2001 (tzv. Dodatečné informace). Na základě těchto detailních jednání došlo ke zpřesnění harmonogramů a představ o ekonomické stránce harmonizace problematických oblastí, a zejména ke stažení části žádostí o přechodná období ze strany ČR na počátku r. 2001. Téměř dvouletá série jednání byla ukončena konečnou dohodou mezi ČR a EU o Společné pozici a předběžným uzavřením kapitoly 22 – Životní prostředí dne 1. června 2001 za švédského předsednictví Rady EU. Výsledkem jsou 2 přechodná období ČR pro kapitolu 22, a to v oblasti čištění městských odpadních vod a v oblasti dosažení podílů využití a recyklace odpadu z obalů. O tzv. předběžné uzavření kapitoly jde proto, že kapitola (stejně jako kterákoli jiná) může být až do vstupu v případě potřeby znovu otevřena pro jednání.

Způsob implementace jednotlivých směrnic včetně harmonogramu je zpracován v tzv. Implementačním plánu pro oblast Životní prostředí, který byl MŽP vypracován v r. 2000 a je průběžně aktualizován.

Předběžným uzavřením kapitoly aktivity resortu vzhledem k EU ne-

končí, naopak je nutno pokračovat v legislativním programu (transpozice i implementace) a plnit tak závazky plynoucí z výsledků jednání o Společné pozici. Zejména je třeba pokračovat v intenzivních legislativních pracích, aby k referenčnímu datu vstupu ČR do EU byly v účinnosti všechny právní předpisy, které provádějí transpozici příslušných předpisů ES.

Pokrok kandidátských států v harmonizaci legislativy a dalších oblastech sleduje tzv. Pravidelná zpráva Evropské komise vydávaná každoročně pro jednotlivé kandidátské státy. Pravidelná zpráva pro Českou republiku za rok 2001 byla zveřejněna v listopadu 2001. Oproti loňské Pravidelné zprávě je pro ČR příznivější. V kapitole věnované životnímu prostředí konstatuje obecně dobrý pokrok v přijímání legislativy (jmenuje zejména zákon o vodách, o odpadech a o EIA), nicméně upozorňuje i na některé drobnosti neslučitelné s právem ES, které bude třeba uvést do souladu; dále hodnotí ekonomické aspekty harmonizace a mj. konstatuje, že dosavadní výše sankcí v předpisech na ochranu životního prostředí jsou příliš nízké na to, aby měly dostatečný odrazující efekt.

2. TECHNICKÁ A ORGANIZAČNÍ STRÁNKA HARMONIZACE

Potřebě harmonizace práva životního prostředí ČR s právem ES kapitoly 22 bylo nezbytné přizpůsobit tvorbu právních předpisů, a to z hle-

diska organizačně – technického, procedurálního, ale zčásti i z hlediska formálních dopadů na obsah právních předpisů.

K významnému zdokonalení organizačního zabezpečení a personálního posílení došlo na Ministerstvu životního prostředí vytvořením dvou specializovaných útvarů zaměřených jednak na vyjednávání s Evropskou unií v oblasti životního prostředí a koordinaci harmonizačních a implementačních prací (odbor evropské integrace), jednak na posuzování slučitelnosti návrhů právních předpisů ČR s relevantními předpisy ES ve všech stádiích legislativního procesu (oddělení aproximace práva v odboru legislativním).

Oddělení specializovaná na harmonizaci evropské legislativy v jednotlivých podoblastech vznikla v rámci jednotlivých věcných odborů MŽP.

Instituce zaměřené na harmonizaci vznikly též při Úřadu vlády (odbor kompatibility) a v Parlamentu ČR (výbor pro evropskou integraci Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR a výbor pro evropskou integraci Senátu Parlamentu ČR).

Metodika pro harmonizační aktivity je shrnuta ve dvou usneseních vlády. Usnesení vlády ze dne 15. listopadu 1999 č. 1212 o Metodických pokynech pro zajišťování prací na sbližování právních předpisů České republiky s právem Evropských společenství definuje základní pojmy

související s harmonizací (např. sbližování – aproximace práva, transpozice, adaptace, implementace, směrnice ES, nařízení ES, rozhodnutí ES, plná slučitelnost ad.), stanoví základní pravidla a metody sbližování práva, zejména příkazuje předkládat vládě zásadně jen plně harmonizované návrhy právních předpisů a předkládat spolu s návrhem právního předpisu vždy též jeho srovnání s relevantními předpisy ES. Usnesení vlády ze dne 15. března 2000 č. 257, kterým se stanoví Způsob prokazování slučitelnosti navrhovaných zákonů s právem Evropských společenství a postup při předběžných konzultacích o návrzích zákonů s výborem pro evropskou integraci Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, ukládá předepsaným způsobem v každém transpozičním návrhu zákona vyznačit ta ustanovení, jimiž je zajišťována transpozice nebo adaptace, a připojit k návrhu vždy srovnávací tabulku pro posouzení slučitelnosti návrhu s relevantními předpisy ES, a dále stanoví postup projednání návrhů transpozičních návrhů zákonů ve fázi po ukončení vnějšího připomínkového řízení s výborem pro evropskou integraci Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. V budoucnosti se předpokládá nahrazení těchto dvou usnesení vlády novou metodikou pro zajišťování slučitelnosti návrhů právních předpisů s právními předpisy ES.

Podle současné metodiky vlády a podle postupů zavedených na MŽP začíná proces zajišťování plné slu-

čitelnosti s právem ES již v úvodních stádiích legislativního procesu, tj. v případě zákonů od počátku přípravy jejich věcného záměru. Dbá se na to, aby všechna ustanovení předpisů ES, která jsou relevantní pro transpozici, byla do návrhu zákona, případně do návrhů jeho prováděcích předpisů, promítnuta. Srovnávací tabulky pro posuzování slučitelnosti provází návrh po celou dobu legislativního procesu a jsou průběžně aktualizovány. Jde jednak o srovnávací tabulky uspořádané podle jednotlivých ustanovení předpisů ES na levé straně, jimž se na pravé straně přiřazují odpovídající ustanovení českého návrhu, a jednak tabulky opačné, uspořádané podle znění českého návrhu na levé straně. Cílem prvních je zejména posoudit úplnost transpozice příslušných předpisů ES, druhých pak slučitelnost všech ustanovení českého návrhu s právem ES. Srovnávací tabulky zpracované oddělením aproximace práva jsou součástí návrhu rozeslaného do meziresortního připomínkového řízení. Útvary, které se zabývají revizí hodnocení slučitelnosti v následujících fázích přípravy zákonů, jsou zejména odbor kompatibility Úřadu vlády (ve fázi meziresortního připomínkového řízení a znovu ve fázi projednání návrhu ve vládě) a výbory pro evropskou integraci v Poslanecké sněmovně a v Senátu Parlamentu.

Statistickou stránku procesu harmonizace zobrazuje tzv. Integrovaný systém pro aproximaci práva (ISAP) koordinovaný Úřadem vlády. Jde

o soubor databází s informacemi o průběhu harmonizace, stavu překladů předpisů ES do českého jazyka, aktuálním stavu slučitelnosti, plánech budoucí aproximace apod. Údaje do ISAP vkládají pověřeni pracovníci jednotlivých resortů. Pouze část databází ISAP je přístupná veřejnosti.

3. HLAVNÍ PROBLÉMY SPOJENÉ S HARMONIZACÍ

Jako jeden z možných zdrojů obtíží lze v souvislosti s harmonizací označit problém gesce vs. kompetence. Jde o to, že k jednotlivým předpisům ES v rámci kapitol jsou v ČR přidělovány tzv. gesce. Každý předpis zařazený do screeningu musí získat gestora (tj. ústřední úřad státní správy), který odpovídá za jeho správnou transpozici a implementaci. Gesce za většinu předpisů v kapitole 22 – Životní prostředí má Ministerstvo životního prostředí, až na některé výjimky (např. za předpisy týkající se jaderné bezpečnosti – podoblast I gesčně odpovídá Státní úřad pro jadernou bezpečnost). Protože ale rozdělení práva ES do kapitol se nekryje plně s rozdělením kompetencí podle českých kompetenčních předpisů, vznikají situace, kdy určitý resort nese gesce za předpis ES, jehož transpozice není v jeho kompetenci. Příkladem mohou být předpisy ES v oblasti ochrany před hlukem, zařazené do kapitoly 22 - Životní prostředí, za které gesčně odpovídá Ministerstvo životního prostředí, ale jejich transpozice a implementace náleží kompetenčně Ministerstvu průmyslu a obchodu. Podobně v případě

směrnice o vozidlech s ukončenou životností je gestorem Ministerstvo životního prostředí, ale kompetence se dělí mezi Ministerstvo životního prostředí a Ministerstvo dopravy a spojů. V takových případech je zpravidla nutno transpoziční předpisy předkládat ve spolupředkladatelství, ovšem resort, který je gestorem za příslušný předpis ES, odpovídá za správnou transpozici a implementaci bez ohledu na stupeň „vstřícnosti“ ze strany kompetenčně příslušného resortu.

Druhým problémem je neměnicí se tzv. referenční datum vstupu ČR do EU. Vláda ČR stanovila a vůči Evropské unii vyhlásila datum 1. 1. 2003 jako rozhodné pro harmonizaci legislativy, tj. pro dosažení účinnosti veškeré potřebné nové legislativy transponující předpisy ES (pokud ovšem samy tyto evropské předpisy nestanoví pro transpozici členskými státy datum pozdější). Referenční datum vstupu se uplatňuje i pro nově přijaté předpisy ES např. z roku 1999 či 2000, a s neustále se přibližujícím neměnným referenčním datem se stává problémem délka legislativního procesu – tlak na jeho zkracování se neustále stupňuje, což může poznamenat kvalitu takto rychle připravených předpisů. Souvisejícím problémem je délka projednávání zákonů předložených Parlamentem ČR, který není referenčním datem bezprostředně vázán. Zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění zákona č. 47/2000 Sb. a zákona č. 39/2001 Sb., sice umožňuje zkrácení

lhůty pro projednání návrhu, případně schválení návrhu v prvním čtení, z důvodu plnění mezinárodních závazků ČR, ale toto ustanovení se v praxi téměř nevyužívá.

Dalším v praxi se objevujícím problémem souvisejícím s projednáváním návrhů zákonů v Parlamentu je nižší stupeň slučitelnosti výsledné podoby zákona pod vlivem pozměňovacích návrhů. V průběhu projednávání pozměňovacích návrhů ve výborech a v plénu není dostatečným způsobem zajištěno posuzování jejich kompatibility s právem ES ze strany orgánů Parlamentu, a proto některé návrhy, které byly Parlamentu předloženy jako plně slučitelné, byly v konečné schválené podobě nižšího stupně slučitelnosti. V takovém případě je původní předkladatel (ministerstvo) povinen neprodleně iniciovat novelu předpisu, aby bylo dosaženo plné slučitelnosti.

Jako obtížné se při harmonizaci práva konečně jeví i překonávání nezanedbatelných rozdílů mezi legislativním vyjadřováním evropských norem a zažitými legislativními principy českého práva. Právní předpisy ES nelze transponovat jejich pouhým přepsáním do českých právních předpisů, ale je nutno na jedné straně respektovat vnitřní pravidla a souvztáhnosti českého právního řádu a české legislativní vyjadřování, a zároveň na druhé straně promítnout požadavky evropských předpisů do našich norem plně kompatibilním způsobem.

Například je nutno si uvědomit, že směrnice, což je nejčastěji transponovaná forma evropského práva, stanoví povinnosti členským státům, zatímco adresáty transponujících národních předpisů jsou subjekty práva – osoby. Ještě obtížnější než překonávání rozdílů formálního charakteru se v procesu harmonizace jeví prosazování (byť drobných) změn věcného charakteru, například zavedení určitých nových typů ustanovení v našich právních předpisech.

Příkladem může být požadavek často se objevující zejména v novějších evropských směrnicích, totiž povinnost členského státu uvést odkaz na tuto směrnici ve vnitrostátním právním předpise, který ji transponuje. České právo dosud neumožňovalo odkazovat ve svých právních předpisech na právní normy, které stojí mimo ně. Přístup k těmto typům ustanovení není v ČR dosud jednotný. V některých případech je tento požadavek řešen odkazem na směrnici (a případně též na Asociační dohodu) v poznámce pod čarou. Je jisté, že zažitá pravidla českého systému práva a způsob jeho tvorby se pod vlivem procesu harmonizace začínají mírně měnit, přizpůsobují se potřebě transpozice evropských předpisů, a tento trend bude patrně v budoucnosti pokračovat, jak ukazují i příklady členských států EU, u nichž se tento vývoj nezřídka odráží i ve změnách ústavních předpisů.

4. SOUČASNÝ STAV HARMONIZACE V PRÁVU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ A VÝHLED DO PŘÍŠTÍCH 2 LET:

V současné době je maximální pozornost soustředěna na tvorbu harmonizačních předpisů, což je též prioritou české vlády. Přijímání „netranspozičních“ předpisů je nyní spíše výjimkou. Tento stav bude s velkou pravděpodobností pokračovat i v příštím roce, zejména v souvislosti s blížícím se referenčním datem vstupu ČR do EU.

Tendence nejvyššího možného urychlování přípravy harmonizačních předpisů tak, aby jejich účinnost nastala k referenčnímu datu vstupu, se projevila mj. usnesením vlády ČR ze dne 25. července 2001 č. 763 k Analýze přípravy návrhů zákonů s termínem nabytí účinnosti stanoveným v A-listech, které zkrátilo lhůtu pro přípravu řady zákonů stanovením nového, dřívějšího termínu jejich předložení do vlády, někdy i o řadu měsíců. V resortu MŽP tak došlo ke zkrácení doby pro přípravu návrhu nového zákona o chemických látkách a chemických přípravcích o 7 měsíců a návrhu zákona o provozování zoologických zahrad rovněž o 7 měsíců.

Lze konstatovat, že za poslední tři roky došlo v oblasti práva životního prostředí k výraznému pokroku v přijímání legislativy ES. Většina předpisů ES, které byly předmětem screeningu, je již transponována, případně bude transponována zákony, které jsou nyní v závěrečných fázích legislativního procesu v Parlamentu. Přesto čítá plán legislativních prací MŽP na příští rok, jehož schválení se brzké době očekává, celkem 25 položek, včetně novelizace nyní nově přijatých zákonů (např. zákon o vodách).

Je to způsobeno zejména nutností transponovat do českého právního řádu nově přijaté předpisy ES, což je proces, který bude pokračovat neustále. Jde například o rámcovou směrnici o vodách, směrnici o vozidlech s ukončenou životností, novelu směrnice o geneticky modifikovaných organismech, směrnici o strategické EIA ad.

Mgr. Hana MÜLLEROVÁ

**je pracovníkem legislativního
odboru Ministerstva životního
prostředí**

K novému vodnímu zákonu

JUDr. Jaroslav Krecht

Zákon č. 254/2001 Sb. o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon) je v pořadí čtvrtou komplexní úpravou vodního práva na našem území. První takovou úpravu představují zemské vodní zákony z roku 1870 (šlo o zákon český, moravský a slezský, které představovaly relativně zdařilou úpravu uvedeně problematiky), druhou úpravu představuje zákon č. 11/1955 Sb. o vodním hospodářství a třetí zákon č. 138/1973 Sb. o vodách.

Během uvedené doby se postupně měnily i cíle jednotlivých právních úprav. Od ochrany práv mlynářů a zájmů zemědělských, k zájmům na hromadném zásobování vodou pomocí vodovodů, dále k ochraně zájmů stále rostoucího průmyslu a nakonec k ochraně povrchových a podzemních vod jako základní složky životního prostředí. Naposledy uvedený cíl je zvláště výrazný v právní úpravě poslední.

Předmětem právní úpravy jsou právní vztahy k povrchovým a podzemním vodám jako k vodám, které se vyskytují buď na zemském povrchu nebo v podzemí přirozeně, tedy jako součást přirozeného koloběhu vody (může jít jak o vody tekoucí tak o vody stojaté, jako jsou vody v přirozeně vzniklých jezerech, které neleží na vodních tocích). Nevztahuje se proto na vody jiného druhu, např.

na vody, které byly z vod prve uvedených odebrány.

Vodní zákon se též nevztahuje, pokud tak výslovně nestanoví, na přírodní léčivé zdroje a zdroje přírodních minerálních vod, o nichž bylo vydáno osvědčení podle lázeňského zákona a na vody, které jsou podle horního zákona vyhrazenými nerosty. I tyto vody se vyskytují přirozeně, jejich právní režim však upravují zákony jiné, konkrétně zákon upravující zákony jiné, konkrétně zákon lázeňský č. 164/2001 Sb. a zákon horní č. 44/1988 Sb. Pokud pak jde o vody důlní, jako vody, které vnikly do důlního pole a dosud se nesmísily s jinými vodami, považují se za vody povrchové, popřípadě podzemní a vodní zákon se na ně vztahuje jen pokud horní zákon nestanoví jinak (viz např. jeho § 40).

Vodní zákon explicitně upravuje právní postavení vod povrchových a vod podzemních. Ve shodě s většinou dříve zastávaných názorů tyto vody nejsou způsobilé být předmětem vlastnictví a nejsou součástí ani příslušenstvím pozemků, na nichž nebo v nichž se vyskytují. Jsou věcmi v právní teorii označovanými jako *res nullius*, a to pro svou přirozenou neovladatelnost. (Obdobě to stanoví i lázeňský zákon o přírodních vodách léčivých a přirozených minerálních vodách.)

Okamžikem odběru se právní povaha těchto vod mění a odebrané

vody se stávají okamžikem odběru způsobilými předmětem vlastnického práva. Jejich vlastníkem se stává ten, kdo je odebral (a to zřejmě i v případě, že jejich odběr provádí bez potřebného povolení a tedy neoprávněně, což ovšem nevylučuje, aby za to byl sankčně postižen).

Povrchovými vodami jsou především vodní toky, jakož i srážkové vody, které odtékají po zemském povrchu mimo koryta vodních toků. Jsou jimi, jak již bylo uvedeno, i některé vody stojaté. Tento charakter neztrácejí, protékají-li přechodně zakrytými úseky, přirozenými dutinami pod zemským povrchem (jako ponorné řeky a pod) nebo v nadzemních vedeních (jako jsou umělé přivaděče vody v úsecích překonávajících nerovnosti terénu, např. nad údolními úseky apod.). Povrchovými vodami jsou i vody uměle vzduté ve vodních tocích, hrázemi či přehradami. Jsou jimi i vody v průtočných rybnících, do nichž je voda vodního odvedena, aby se opět do toku vracela. To neplatí o nádržích neprůtočných, do nichž je voda vodního toku odebrána (a tím z přirozeného vodního prostředí vyčleněna). Taková voda se stává vlastnictvím odběratele (a jde o vodu soukromou).

Vodním tokem jsou na rozdíl od dřívější právní úpravy, pouze uvedené povrchové vody a jejich pojmovou součástí již nejsou koryta, jimiž tyto vodní toky protékají.

Podzemními vodami jsou přirozeně se vyskytující vody pod

zemským povrchem v pásmu nasycení v přímém styku s horninami. Jsou jimi i vody ve studních a vody protékající drenážními systémy. Tento charakter ztrácejí, jsou-li odebrány, a to okamžikem, kdy vniknou do odběrného zařízení (čerpadla apod.).

Vodní zákon vymezuje i pojem nakládání s uvedenými vodami. Označuje se jím nejobecnější způsob vztahu k těmto vodám. Jde o obecnější pojem než je pojem užívání těchto vod a zahrnuje v sobě zejména jejich odběr (kdy se předmětem užívání stávají až vody odebrané) a vypouštění odpadních vod do vod povrchových nebo (výjimečně) i do vod podzemních.

Nový vodní zákon přejímá dosavadní právní konstrukci, podle níž lze získat právo k vodám (vodní oprávnění) jen na základě povolení vodoprávního úřadu, nejde-li o případ tzv. obecného nakládání s povrchovými vodami, k němuž povolení třeba není. Povrchové ani podzemní vody nepodléhají pro svou povahu režimu práva soukromého (nelze je koupit či prodat, pronajmout či zastavit apod.) a práva k nim zakládá pouze vodní zákon, resp. příslušné státní orgány podle tohoto zákona. To samozřejmě neplatí o vodách z nich odebraných nebo vyčerpaných.

Obecné nakládání s povrchovými vodami je třeba považovat za pozůstatek tzv. veřejného statku podle občanského zákoníku z r. 1811. Tento statek bylo umožněno užívat každému bez povolení. (Nebylo však stano-

veno, komu tento statek náleží a právní teorie vypracovala za tím účelem řadu variant, včetně varianty tzv. vlastnictví publicistického).

Samostatně upravuje vodní zákon užívání povrchových vod k plavbě, k níž není třeba povolení vodoprávního úřadu. Zákon pouze stanoví provozovatelům plavidel řadu povinností, které směřují především k ochraně povrchových vod před znečišťováním, k němuž při provozování plavby může docházet.

Na rozdíl od dosavadní právní úpravy vodní zákon stanoví, že je třeba povolení vodoprávního úřadu k užívání povrchových vod pro chov ryb nebo vodní drůbeže, popř. jiných vodních živočichů, za účelem podnikání. Jinak však vodní zákon svůj vztah k předpisům upravujícím užívání povrchových vod k chovu ryb resp. k rybářství neupravuje (přitom užívání povrchových vod pro účely rybářství, např. pro sportovní rybaření apod. se zpravidla nepovažuje za obecné nakládání s těmito vodami a nelze je zřejmě považovat ani za „jiné nakládání s těmito vodami“ podle § 8 odst. 1 písm. a bod 5).

Nový vodní zákon jinak v podstatě přejímá předchozí úpravu, týkající se vydávání povolení, jejich změn, jejich rušení a jejich zániku. Výslovně pak připouští, aby oprávněný umožnil výkon povolení k nakládání s vodami jinému, aniž by tím na něho vodní oprávnění přecházelo. Výslovně též stanoví, že povolení k nakládání s vodami nezakládá práva

k cizím pozemkům nebo k cizím stavbám, čímž odstraňuje jisté nejasnosti, které v tomto ohledu vznikaly. Za významné považují též ustanovení, podle něhož vodoprávnímu úřadu, který vydal povolení k nakládání s vodami, nevzniká povinnost náhrady oprávněným subjektům za nemožnost nakládání s vodami v maximálním povoleném množství a s určitými vlastnostmi.

Zákon nadále rozlišuje povolení k nakládání s vodami od povolení vodních děl, která takové nakládání umožňují.

V novém zákoně se objevuje i institut souhlasu ke stavbám nebo činnostem, k nimž není třeba povolení podle vodního zákona, ale které mohou ovlivnit vodní poměry. Souhlas je samostatným správním rozhodnutím.

Pokud jde o institut vyjadřování (viz § 18), dochází v něm k podstatné změně spočívající v tom, že na vyjádření má daný subjekt nárok a nemá jako dosud povinnost o ně žádat.

Pod vlivem komunitárního práva přijal nový vodní zákon řadu ustanovení týkající se ochrany povrchových i podzemních vod. Jde např. o stanovení upravující zjišťování a hodnocení stavu uvedených vod, včetně jejich bilancování, ustanovení o plánování v oblasti vod a o zřizování oblastí označených jako citlivé nebo zranitelné, využívané ke koupání a oblastí vhodných pro život a reprodukci původních druhů ryb a dalších vodních živočichů.

Proti původní právní úpravě nový zákon již nezná tzv. vodárenské toky. Přejímá však institut chráněných oblastí přirozené akumulace vod.

Pojem odpadních vod jako jeden z nejvýznamnějších pojmů vodního práva zůstává zachován v původním vymezení. Rozlišují se nadále odpadní vody a závadné látky, které nejsou odpadními vodami. Nově se vymezuje pojem tzv. nebezpečných látek. Zatímco k vypouštění odpadních vod lze vydávat povolení, nakládání se závadnými látkami včetně látek nebezpečných je zakázáno. Z tohoto zákazu lze v zákonem stanovených případech povolit jen výjimky.

Bez větších změn jsou i ustanovení upravujících havárie a opatření k nápravě.

Na změnu ve vymezení pojmu vodních toků jsem již upozornil shora. Jejich pojmovou součást již není koryto, v němž odtékají. Na rozdíl od dosavadního vymezení se u nich též nevyžaduje trvalý průtok, nýbrž jen průtok po převládající část roku.

Podrobněji je upravena problematika změn koryt vodních toků. Jako dosud se rozlišují koryta evidovaná v katastru nemovitostí jako vodní plocha a koryta ostatní (dříve označovaná jako přirozená). V souvislosti s tím je třeba upozornit na restituční ustanovení § 127 odst. 5, podle něhož se vrací tato přirozená koryta do vlastnictví osobám, na jejichž pozemcích leží. Pozemky uvedených koryt

totiž byly k 1. 4. 1974 zestátněny (aniž by toto zestátnění bylo v převážné většině případů evidováno v tehdejší evidenci nemovitostí).

Jako dosud se rozlišují vodní toky významné spravované správci povodí zřízenými podle zákona č. 305/2000 Sb., o povodích, a vodní toky drobné.

Jako vodní díla se vymezují stavby sloužící k účelům sledovaným vodním zákonem. V příkladném výčtu se uvádějí i vodní nádrže a zdrže, což je v kontextu se základní definicí vodních děl třeba chápat tak, že jde o vodní díla pouze v případě, že jsou stavebně provedeny. Jinak jsou součástí koryt vodních toků, jak vyplývá i z ustanovení § 44.

Podstatnou část vodního zákona tvoří ustanovení o ochraně před povodněmi. Až na několik změn se přejímá dosavadní právní úprava obsažená v nařízení vlády č. 100/1999 Sb., o ochraně před povodněmi. V případě krizového stavu podle zákona č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení přejímá řízení ochrany před povodněmi orgán příslušný k tomu podle citovaného zákona.

Zákon zná následující poplatky:

- ☐ platbu za odebrané množství podzemní vody
- ☐ poplatek za znečištění vypouštěných odpadních vod
- ☐ poplatek za povolené vypouštění odpadních vod do vod podzemních a

- ☐ platbu k úhradě správy vodních toků a správy povodí.

Vedle toho předpokládá, že stát poskytne (bez toho, že by na takové poskytnutí vznikl právní nárok) finanční prostředky ke krytí výdajů na opatření ve veřejném zájmu. Ta jsou zákoně vypočtena.

Ústřední státní správu podle vodního zákona zajišťuje Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo životního prostředí a v malém rozsahu některé další resorty. Na nejvyšší úrovni (což má význam zejména z hlediska řízení o opravných prostředcích) dochází tak k rozdělení působnosti, což je v dlouhodobé historii státní správy na úseku vod první případ. Státní správa v této oblasti sice přecházela v dřívějších dobách často z jednoho ústředního správního úřadu na jiný, avšak vždy jako celek. V důvodové zprávě k vodnímu zákonu pro toto rozdělení zdůvodnění nenajdeme.

K provedení zákona bude zapotřebí přijmout značné množství

prováděcích předpisů V jeho textu lze nalézt 40 zmocňovacích ustanovení.

Zákon zrušil některé prováděcí předpisy k předchozímu zákonu výslovně. O zbývajících mlčí, což se vykládá zřejmě tak, že tyto prováděcí předpisy platí i nadále. Musí však být vykládány tak, aby s textem nového vodního nebyly v rozporu.

Závěrem je třeba upozornit na skutečnost, že se v textu nového vodního zákona během jeho projednávání provedly některé úpravy, které jsou zejména z hlediska legislativně technického problematické. K jejich odstranění bude zřejmě třeba provést co nejdříve novelizaci zákona.

JUDr. Jaroslav KRECHT

je právník, dlouhodobě se zabývající problematikou vodního práva

Vodní toky podle zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon)

JUDr. Jaroslava Nietscheová

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon) (dále jen „nový vodní zákon“) s účinností ke dni 1. 1. 2002 (s výjimkou ustanovení § 20 odst. 1 a ustanovení § 135) definoval vodní toky novým způsobem rozdílným od předchozí právní úpravy.

Hydrografická síť na území České republiky je velmi hustá a měří, podle situace, přibližně 76 000 km vodních toků.

Vodní toky se podle nového vodního zákona dělí na významné a drobné. Významnými vodními toky jsou vodní toky nebo jejich úseky uvedené v seznamu podle vyhlášky č. 470/2001 Sb., kterou se stanoví seznam významných vodních toků a způsob provádění činností souvisejících se správou vodních toků.

Ostatní vodní toky jsou drobné. Nový vodní zákon nezná již kategorii vodních toků vodárenských. Vodárenské vodní toky, které uváděla vyhláška č. 28/1975 Sb., kterou se určují vodárenské vodní toky a jejich povodí a stanoví seznam vodohospodářsky významných vodních toků, se staly automaticky významnými vodními toky podle výše uvedené vyhlášky č. 470/2001 Sb.

Nový vodní zákon rovněž nezná pojem hraničních vodních toků tvořících státní hranici a byla jím zrušena vyhláška č. 176/1999 Sb., kterou se stanoví seznam hraničních vodních toků tvořících státní hranice.

Perličkou je situace, která vznikla účinností zákona č. 312/2001 Sb., o státních hranicích a o změně zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (zákon o státních hranicích) rovněž ke dni 1. 1. 2002, který definuje hraniční vodní toky a ukládá určité důležité povinnosti správcům těchto „hraničních“ vodních toků. Z hlediska právního je nutno tuto situaci řešit tak, že zákon č. 312/2001 Sb. je nutno považovat za zákon speciální vůči novému vodnímu zákonu, přičemž tento speciální zákon upravuje speciální povinnosti správců vodních toků k některým vodním tokům nebo jejich úsekům

Nový vodní zákon, stejně tak jako předchozí právní úprava, vychází z principu, že každý vodní tok musí být spravován a musí mít svého správce.

Významné vodní toky spravují ze zákona (§ 48 odst. 1 nového vodního zákona) správci povodí, což jsou právnické osoby zřízené zákonem

č. 305/2000 Sb., o povodích, tedy státní podniky Povodí Vltavy, Labe, Moravy, Ohře a Odry.

Drobné vodní toky mohou spravovat právnické nebo fyzické osoby určené správcem konkrétního drobného vodního toku Ministerstvem zemědělství, jimž konkrétní drobný vodní tok slouží nebo s jejichž činností souvisí, a v případě obcí, jejichž územím protéká.

Přitom dosavadní správce drobných vodních toků určené podle předchozích právních předpisů nový vodní zákon považuje za jejich správce určené podle něho (§ 127 odst. 19 nového vodního zákona).

Na území vojenských újezdů zabezpečuje správu drobných vodních toků Ministerstvo obrany. Na území národních parků zajišťují správu drobných vodních toků Správy národních parků.

V případě, že konkrétní drobný vodní tok nemá správce, vykonává jeho správu stát svými organizačními složkami, zřízenými Ministerstvem zemědělství. Pravděpodobně se jedná o Zemědělskou vodohospodářskou správu.

Takové drobné vodní toky jsou především ty, které byly podle předchozích předpisů vodohospodářsky významnými vodními toky, ale v seznamu významných vodních toků podle vyhlášky č. 470/2001 Sb. už nejsou uvedeny. Dále se pak jedná o ty drobné vodní toky, které spravovali

správci vodních toků vyššího řádu podle ustanovení § 32 odst. 3 zákona č. 138/1973 Sb., o vodách, ve znění pozdějších předpisů. V tomto případě nebyli určenými správci těchto drobných vodních toků a proto nelze využít přechodného ustanovení § 127 odst. 19 nového vodního zákona. K přechodu správy k uvedeným drobným vodním tokům došlo ze zákona ke dni 1. 1. 2001.

Se správou drobných vodních toků nepřechází na nového správce žádná práva ani povinnosti k případným vodním dílům na těchto vodních tocích, respektive v jejich korytech a logicky ani k pozemkům, které tvoří koryta těchto vodních toků, neboť nejsou součástí vodního toku.

Zákon č. 138/1973 Sb., o vodách, ve znění pozdějších předpisů, definoval vodní toky jako vody trvale tekoucí po zemském povrchu mezi břehy buď v korytě přirozeném, popřípadě upraveném, nebo umělém včetně jejich koryt (§ 31 odst. 1 zákona č. 138/1973 Sb.). Podle této definice se jednalo o nemovitosti ve smyslu občanského zákoníku.

Účelem této definice bylo zestátnění pozemků, které tvořily koryta vodních toků a nebyly dosud ve vlastnictví státu, a to na základě článku č. 8 Ústavy ČSFR z roku 1960. Toto ustanovení, už před účinností zákona č. 138/1973 Sb., o vodách dne 1. 4. 1975, stanovilo výhradní vlastnictví státu mimo jiné i pro vodní toky.

Zákon č. 138/1973 Sb. stanovil dokonce přechod vlastnictví těchto pozemků tvořících koryta vodních toků, pokud tvořily tak zvané přirozené koryto, na stát bez náhrady (§ 31 odst. 3 zákona č. 138/1973 Sb., o vodách). Náhrada v takovém případě příslušela pouze za pozemky koryt vodních toků vedených tehdy v evidenci nemovitostí vlastním parcelním číslem jako vodní tok, vodní plochy apod. nebo za pozemky zastavěné stavbou upravující koryto vodního toku, a to podle tehdy platných předpisů o vyvlastnění. V řadě případů tato náhrada ani vyplacena ve skutečnosti nebyla.

Bez ohledu na to došlo, nejpозději ke dni 1. 4. 1975, k přechodu vlastnictví ke všem pozemkům koryt vodních toků na stát. Tento přechod vlastnictví nebylo, s ohledem na tehdy platné předpisy o evidenci nemovitostí, třeba v evidenci nemovitostí registrovat.

Výhradní vlastnictví vodních toků, podle zmíněné Ústavy ČSFR platilo až do konce roku 1992, tedy do doby, kdy byla tato ústava nahrazena novou Ústavou ČR. Ta však, v žádném svém ustanovení, neřeší otázky konkrétního vlastnictví k některým věcem. Zároveň však nemění ani vlastnická práva, např. k pozemkům koryt vodních toků, vzniklá podle předpisů předchozích.

V období mezi účinností zákona č. 138/1973 Sb., o vodách (1. 4. 1975) a zrušením Ústavy ČSFR dne 31. 12. 1992 docházelo k automatic-

kému přechodu vlastnictví dalších částí pozemků, na kterých, vlivem přírodních sil, vznikla nová koryta vodních toků. Popíšeme-li tuto situaci lapidárně, můžeme říci, že „kudy vodní toky tekly, tudy znárodňovaly“.

V souvislosti s těmito skutečnostmi a dále s ohledem na skutečnost, že v celé existenci zákona č. 138/1973 Sb., o vodách bylo stále zřetelnější, že taková definice vodních toků není funkční. Po povodních v roce 1997 a v následujících letech, kdy vodní toky v těchto územích v řadě případů opustily svá původní koryta a našly si nová, bylo zřejmé, že tato definice vodních toků ze zákona č. 138/1973 Sb., o vodách, není dále udržitelná.

Zákon č. 138/1973 Sb., o vodách ani katastr nemovitostí nebyl schopen vyrovnat se s faktem, že vodní toky, v některých místech, opustily svou součást – pozemek svého koryta – a našly si novou součást, jiný pozemek svého koryta.

Nejen v souvislosti s těmito povodněmi, ale i předchozím postupným vývojem došlo k situaci, že pozemky, které jsou vedeny nyní v katastru nemovitostí převzaté z předcházející evidence nemovitostí nebo i původního pozemkového katastru, se způsobem využití vodní plocha, nejsou často ve skutečnosti koryto vodních toků. Použité slůvko „často“ je v těchto případech odborníky ve věci hojně užívané a ve skutečnosti znamená někdy i 50 % délky vodního toku.

Za této situace byla zcela logická změna definice, vlastně návrat k původnímu stavu podle starých předpisů, např. z roku 1870.

Podle nového vodního zákona je vodním tokem již jen proud povrchové vody tekoucí vlastním spádem alespoň po převážnou část roku v korytě, které jej, v území, vymezuje a ohraničuje. Vodním tokem jsou také povrchové vody ve slepých ramenech vodních toků a povrchové vody přechodně protékající přirozenými dutinami pod povrchem země nebo uměle zakrytými (zatrubněnými) úseky. Součástí vodních toků, respektive vodními toky jsou také vody uměle vzduté v jejich korytech.

Součástí vodních toků, respektive vodními toky, zřejmě nejsou povrchové vody, které při povodni odtékají mimo koryto vodního toku. V pochybnostech o tom, zda se jedná, v konkrétním případě, o vodní tok, rozhoduje vodoprávní úřad (§ 43 odst. 2 nového vodního zákona). Ten může rovněž rozhodnout, že i jiné povrchové vody, které nesplňují podmínky uvedené v § 43 odst. 1 tohoto zákona jsou vodním tokem. Jedná se především o tak zvané bystřiny, které asi v třetině případů ve skutečnosti tečou jen krátký čas v průběhu roku, obvykle v době jarního tání sněhů. V některých případech tečou i jednou za několik let. Přesto se chovají jako vodní toky a jako vodní toky musí být chráněny, spravovány atd.

Nový vodní zákon se však musel vyrovnat ještě se zcela nepřehlednou situací ve vlastnictví k pozemkům, respektive k částem pozemků ve smyslu katastrálním, které se, následkem toho, že byly korytem vodního toku, v uvedeném období staly vlastnictvím státu. Často o této vlastnické změně neměla poněti ani jedna ze stran – vlastník pozemku a stát.

Nový vodní zákon proto stanovil, že pozemky tvořící koryta vodních toků, které nejsou v katastru nemovitostí označeny samostatným parcelním číslem s druhem využití jako vodní plochy a staly se vlastnictvím státu podle předchozí právní úpravy, přecházejí na základě nového vodního zákona na vlastníky pozemků, jejichž jsou částí.

Přechod vlastnictví nastane dnem 1. 7. 2002, pokud, v konkrétním případě, uvedený vlastník pozemků neodmítne ve lhůtě od účinnosti nového vodního zákona do 30. 6. 2002 takové vlastnictví tím, že oznámí vodoprávnímu úřadu, že s přechodem vlastnictví nesouhlasí (§ 127 odst. 5).

Z výše uvedené relativně běžné situace, že koryta vodních toků (§ 44) leží jinde, než jsou v katastru nemovitostí pozemky označené vlastním parcelním číslem se způsobem využití jako vodní plocha, případně koryta drobných vodních toků nikdy neměla svá koryta označena vlastními parcelními čísly, lze očekávat hojný přechod vlastnických práv k těmto pozemkům ze státu na jiné subjekty. S těmito pozemky přejde do vlast-

nictví nových vlastníků také určitá část trvalých porostů na nich, které tvoří břehový porost, nikoliv ovšem vodní díla a jiné stavby v korytech vodních toků.

Tento přechod vlastnictví bude mít své nesporné výhody, neboť vyloučí nesrovnalosti mezi státem a jinými vlastníky pozemků prakticky v údolních nivách. Na druhé straně ztíží správcům vodních toků výkon jejich správy, neboť budou nuceni, při využívání cizích pozemků jejich vlastníky respektovat (§ 49 odst. 2) a v případě budování vod-

ních děl v korytech vodních toků bude nutno získat odpovídající práva k těmto pozemkům (§ 58 a § 139 zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů).

JUDr. Jaroslava NIETSCHEOVÁ

je právník, dlouhodobě se zabývající problematikou vodního práva

Problematika transpozice a implementace předpisů EU v oblasti ochrany přírody a krajiny, konkrétně směrnice Rady č. 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků a směrnice Rady č. 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin

RNDr. Alena Vopálková

V rámci aproximace legislativy ES bude potřebné v podoblasti ochrany přírody zajistit zejména transpozici a implementaci směrnice Rady č. 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků (dále jen směrnice o ptácích) a směrnice Rady č. 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (dále jen směrnice o stanovištích) a vytvořit kvalitativně novou soustavu zvláště chráněných území evropského významu, tzv. soustavu NATURA 2000.

Jedná se o velmi složitou problematiku o čemž svědčí i fakt, že obě uvedené směrnice hodnotí oficiálně Evropská komise (EK) jako nejhůře implementovanou environmentální legislativu ES v rámci členských zemí. Důvodem je značná formulační a věcná nejasnost směrnic, především ale nesmírný objem jednotlivých požadavků a složitost všech činností a procesů, nutných pro plnou implementaci. Protože soustava NATURA 2000 navzdory závazným termínům v obou směrnících dosud v EU nevznikla, nelze při její přípravě na

území ČR přejímat jakýkoli vyzkoušený a doporučený vzor. Lze pouze sbírat zkušenosti z jednotlivých členských zemí a snažit se především vyvarovat chyb, které tyto státy přivedly buď před Evropský soudní dvůr, či vyvolaly rozsáhlý odpor místní veřejnosti i politiků.

Jaké tedy povinnosti vyplývají z transpozice a implementace obou výše uvedených směrnic?

Směrnice Rady č. 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků, zkráceně nazývaná „směrnice o ptácích“, byla přijata 2. dubna 1979, v platnost vstoupila 6. dubna 1981. Má 19 článků a 5 příloh.

Přijetím této směrnice byly vytvořeny podmínky pro komplexní ochranu všech druhů ptáků, přirozeně se vyskytujících na území členských států EU. Kromě ochrany jedinců jednotlivých druhů ptáků ve všech životních stádiích a možné regulace těchto druhů, se směrnice o ptácích týká i ochrany a péče o stanoviště významná pro zachování nebo obnovení populací volně žijících ptáků, včetně např. omezení vypouštění

geograficky nepůvodních druhů ptáků, stanovišť pravidla pro komerční využívání ptáků, pozornost věnuje i výzkumu jako nezbytné podmínce pro účinnou a efektivní péči o populace a stanoviště všech druhů volně žijících ptáků.

Cílem směrnice o ptácích je chránit a udržovat, příp. obnovovat početnost populací všech druhů ptáků, přirozeně se vyskytujících ve volné přírodě na území členských států EU, která odpovídá ekologickým, vědeckým a kulturním požadavkům.

K naplnění tohoto cíle směrnice ukládá pro členské státy EU řadu **povinností**. Členské státy musí přijmout opatření na ochranu, zachování nebo obnovení dostatečné rozmanitosti a rozlohy stanovišť pro všechny druhy volně žijících ptáků. V článku 5 směrnice o ptácích jsou formulovány zákazy, které členské státy musí respektovat a vytvořit takový systém ochrany všech druhů volně žijících ptáků, který zakazuje zejména jejich úmyslné zabíjení a odchyt, ničení nebo poškozování jejich hnízd a vajec, jejich vyrušování, zejména během rozmnožování a výchovy mláďat. Má být zakázáno držení a chov těchto druhů ptáků, jejichž lov a odchyt jsou zakázány, dále má být zakázáno upraveno komerční využívání ptáků, omezeno je užití prostředků a metod jejich odchytu a zabíjení.

Pokud neexistuje jiné uspokojivé řešení, mohou se členské státy „odchýlit“ od zakazů postupem a za

podmínek stanovených v článku 9 směrnice. Jednotlivé členské státy zasílají každoročně Evropské komisi zprávu o realizaci tohoto článku a ta vždy zajistí, aby důsledky těchto „odchylek“ nebyly v rozporu se směrnicí a přijme k tomu odpovídající opatření.

V příloze II směrnice je uveden seznam druhů a poddruhů ptáků, které mohou být za určitých podmínek loveny, příloha III obsahuje seznam druhů a poddruhů ptáků, které mohou být za určitých podmínek uvedeny na trh. Pro druhy uvedené v těchto přílohách tedy neplatí, při naplnění konkrétních podmínek, příslušné zákazy, uvedené v člancích 6 a 7. Pro úplnost je potřebné uvést, že s ohledem na konkrétní podmínky v jednotlivých členských státech EU, mohou tyto lov některých z těchto druhů zakázat ve své národní legislativě, v případě, že by negativně ovlivnil početnost jejich populací.

Směrnice požaduje přijmout **opatření** na ochranu, zachování nebo obnovení dostatečné rozmanitosti a rozlohy stanovišť pro *všechny druhy volně žijících ptáků*, ke kterým patří vytváření chráněných území, zajištění péče o stanoviště v souladu s ekologickými potřebami uvnitř i mimo chráněná území, obnova, příp. vytváření nových stanovišť.

Kromě toho, pro *druhy uvedené v příloze I* ukládá směrnice přijmout zvláštní opatření, spočívající ve vyhlášení zvláště chráněných území (Special Protection Areas, SPA),

které jsou součástí soustavy NATURA 2000 a vztahují se na ně povinnosti vyplývající z článku 6 směrnice Rady č. 92/43/EEC. Důraz je kladen na prevenci znečišťování a poškozování těchto území ze zdrojů nejen uvnitř, ale ležících i mimo ně.

Obdobná opatření jako pro druhy uvedené v příloze I, pak členské státy přijmou i pro pravidelně se vyskytující stěhované druhy, ochrana v tomto případě zahrnuje zejména místa tahových zastávek, zimoviště a hnízdiště.

Každé 3 roky předkládají členské státy Evropské komisi zprávu o realizaci přijatých národních ustanovení.

Směrnice Rady č. 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin zkráceně nazývaná „směrnice o stanovištích“, byla přijata 21. května 1992, v platnost vstoupila 5. července 1992. Má 24 článků a 6 příloh.

Přijetím této směrnice byly vytvořeny podmínky pro zabezpečení účinnějších opatření k ochraně biologické rozmanitosti na území členských států EU. Je zavedena povinnost chránit stanoviště a druhy, jejichž ochrana je v zájmu Společenství. Kromě ochrany územní je ve směrnici o stanovištích zakotvena i ochrana druhová, značný důraz klade na preventivní opatření k ochraně stanovišť a druhů, obsahuje značné požadavky na hodnocení vlivů plánů a projektů na vymezená území soustavy NATURA 2000, pozornost věnuje

monitoringu a sledování stavu vymezených lokalit.

Cílem směrnice o stanovištích je přispět k zajištění biologické rozmanitosti prostřednictvím ochrany přírodních stanovišť a volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, opatření přijatá v souladu s touto směrnicí budou určena pro zachování nebo obnovu příznivého stavu přírodních stanovišť i populací druhů.

K naplnění tohoto cíle směrnice ukládá pro členské státy EU řadu povinností. Každý členský stát je pověřen, aby určil na svém území a následně vyhlásil jako zvláštní oblasti ochrany (tzv. Special Area of Conservation – SAC) lokality, důležité pro ochranu stanovišť, uvedených v příloze I a druhů, uvedených v příloze II směrnice o stanovištích. Tato území se vymezují podle kritérií uvedených v příloze III směrnice o stanovištích a společně s lokalitami chráněnými ve smyslu směrnice o ptácích vytváří dohromady tzv. soustavu NATURA 2000. Zvláštní důraz je přitom kladen na ochranu tzv. prioritních stanovišť a druhů.

Vymezení soustavy NATURA 2000 prochází třemi postupně jdoucími fázemi. Fází přípravy tzv. národního seznamu, kdy státy navrhuji seznam lokalit podle kritérií uvedených v příloze III směrnice o stanovištích, fází dohádovací, kdy Komise vybírá lokality, kterou budou zařazeny na evropský seznam lokalit a fází, kdy dojde k vyhlášení zvlášť-

ních území ochrany. V případě, že stát opomene navrhnout v národním seznamu lokalitu, významnou pro ochranu stanovišť nebo druhů, uvedených ve směrnici, může Komise navrhnout, aby tato lokalita byla do seznamu doplněna.

Článek 6 směrnice o stanovištích obsahuje povinnost zajistit významná preventivní opatření v zájmu ochrany lokalit soustavy NATURA 2000, kromě ochranných opatření a plánů péče je stanovena povinnost hodnotit vlivy plánů nebo projektů na lokality soustavy NATURA 2000, jsou upraveny povinnosti, které je třeba respektovat při rozhodování o realizaci těchto plánů nebo projektů.

Členské státy musí dále zavést nezbytná opatření k vytvoření systému přísné ochrany druhů, uvedených v příloze IV směrnice o stanovištích, v člancích 12 a 13 jsou formulovány zákazy, které členské státy musí respektovat. Pokud neexistuje jiné uspokojivé řešení, mohou se členské státy „odchýlit“ od zákazů postupem a za podmínek stanovených v článku 16 směrnice. Jednotlivé členské státy zasílají každé dva roky Evropské komisi zprávu o realizaci tohoto článku a ta vždy zajistí, aby důsledky těchto „odchylek“ nebyly v rozporu se směrnicí a přijme k tomu odpovídající opatření.

Každých 6 let členské státy musí zpracovat zprávu, týkající se opatření uvedených v článku 6 a hlavních výsledků dohledu, který je upraven článkem 11 směrnice o stanovištích.

Co konkrétně bude v nejbližší době znamenat v podmínkách České republiky transpozice a implementace směrnice o ptácích a směrnice o stanovištích?

1) K datu vstupu České republiky do EU musí být transponovány směrnice o ptácích a směrnice o stanovištích, vymezena a vyhlášena zvláště chráněná území pro druhy přílohy I směrnice o ptácích a navržen národní seznam lokalit pro ochranu přírodních stanovišť a druhů ve smyslu přílohy I a II směrnice o stanovištích

2) Bude muset být projednána a přijata novela zákona č. 114/92 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění a novely dalších souvisejících předpisů, zejména v oblasti posuzování vlivů staveb a činností a životní prostředí a předpisů upravujících problematiku myslivosti a rybářství.

3) Potřebné změny, vyplývající z novelizovaných ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., v platném znění, bude nutné rozpracovat a konkretizovat v prováděcích předpisech k zákonu č. 114/1992 Sb.

4) Po ukončení dohádovací fáze přípravy evropského seznamu lokalit soustavy NATURA 2000 budou jednotlivá území navržené soustavy NATURA 2000 vyhlášena jako zvláštní oblasti ochrany, měly by pro ně být zpracovány plány péče se specifikací konkrétních postupů, činností a opatření, sloužících k zachování, příp. obnově příznivého stavu přírodních stanovišť a populací druhů, které zde budou předmětem ochrany.

Realizace navržených opatření nesmí způsobit zhoršení stávajícího stavu. Proto bude nezbytné pravidelně provádět monitoring, podrobné sledování a příp. výzkum jednotlivých lokalit. Konkrétní opatření, vyplývající z plánů péče, musí být projednána se všemi subjekty, hospodařícími v zájmovém území a zvolen postup, který by zajistil jak prevenci před možnými negativními zásahy, tak realizaci opatření, často nezbytných pro udržení někdy specifických podmínek pro jednotlivé typy přírodních stanovišť a druhy.

5) Povinnost zajistit ochranu všech volně žijících ptáků v rozsahu vyplývajícím z příslušných ustanovení směrnice o ptácích, vyvolá

v podmínkách České republiky potřebu připravit obecně závazné předpisy, umožňující využít ustanovení čl. 9 pro některé druhy ptáků, jejichž populace jsou na území ČR stabilizovány, v zájmu prevence závažných škod, příp. v zájmu veřejného zdraví a bezpečnosti leteckého provozu.

RNDr. Alena VOPÁLKOVÁ

je vedoucí oddělení chráněných částí přírody MŽP

Příprava novelizace zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

JUDr. Jana Prchalová

Hlavním důvodem pro připravovanou novelizaci zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, je sblížení našich předpisů na úseku ochrany přírody a krajiny s právem Evropských společenství.

Na základě implementačních plánů a následně Plánu legislativních prací vlády byl při transpozici předpisů Evropských společenství zvolen následující postup:

- směrnice Rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků
- a směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin

budou transponovány novelou zákona č. 114/1992 Sb.;

- nařízení Rady (ES) č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a další předpisy ES vydané na jeho základě,
- nařízení Rady (EHS) č. 348/81 o společných předpisech pro dovoz výrobků z velryb a ostatních kytovců,

- nařízení Rady (EHS) č. 3254/91 zakazující používání náslapných pastí ve Společenství a zakazující do Společenství přivážet kožešiny a zboží vyrobené z některých druhů volně žijících živočichů atd., a

- směrnice Rady 83/129/EHS o dovážení kůží z tuleních mláďat určitých druhů a výrobků z nich odvozených do členských států

budou transponovány novým zákonem, který nahradí dosavadní zákon č. 16/1997 Sb. (tzv. zákon CITES);

- směrnice Rady 99/22/EHS o chovu volně žijících zvířat v zoologických zahradách

bude transponována prostřednictvím samostatného zákona.

Hlavním cílem připravované novelizace zákona č. 114/1992 Sb. je tedy transpozice shora uvedených dvou směrnic. Touto úpravou se připraví legislativní předpoklady pro vytvoření soustavy chráněných území, která se stane součástí soustavy evropských chráněných území nazvaných NATURA 2000. Dalším úkolem je úprava druhové ochrany do souladu s příslušnými směrnicemi.

Při otevírání zákona č. 114/1992 Sb. v rámci této navržené novelizace se začaly zvažovat i možnosti změn dalších ustanovení v souvislosti s poznatky získanými při téměř desetileté aplikaci tohoto zákona v praxi. Byla proto i z těchto důvodů navrhována řada změn.

Na přípravě novelizace zákona č. 114/1992 Sb. pracovalo Ministerstvo životního prostředí téměř dva roky včetně jejího projednávání v rámci resortu, kdy byla organizována různá výjezdni zasedání, a včetně předběžných projednávání mezirezortních.

Diskutované problémy se týkaly v oblasti obecné ochrany přírody jen problematiky významných krajinných prvků (konkrétně vymezení významného krajinného prvku údolní niva a způsobu registrace významných krajinných prvků.

Daleko více diskutovaných problémů bylo v oblasti zvláštní ochrany přírody, a to jak ochrany územní, tak druhové. Jednalo se zejména o otázky týkající se základních ochranných podmínek zvláště chráněných území a o otázky nového pojetí ochrany zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů (nová úprava druhové ochrany rušící dosavadní tři kategorie zvláště chráněných druhů podle stupně ohrožení, zavádění registračních karet u zvláště chráněných druhů živočichů odchovaných v zajetí, nová úprava vývozu zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů, vztah k zákonu CITES atd.).

Další významnou oblastí, o níž se jednalo, byl další vývoj speciální státní správy v ochraně přírody – postavení správ národních parků a správ chráněných krajinných oblastí. Nakonec byla podpořena koncepce, při níž by se správy CHKO měly organizačně přeměnit na jednu Správu CHKO se sídlem v Praze a s organizačními jednotkami v jednotlivých chráněných krajinných oblastech. Správy národních parků a nová Správa CHKO by též měly být v zákoně výslovně označeny jako správní úřady (obdobně jako již dnes Správa Národního parku České Švýcarsko. Správy by rovněž měly spravovat svěřený státní majetek v této oblasti, ale rozhodování by v těchto případech mělo být přeneseno na vyšší článek řízení.

Naposlední zvažovanou oblastí byla též otázka úpravy kompenzací za omezení stanovená tímto zákonem vlastníkům pozemků. Návrh obsahuje jednak omezení způsobená rozhodnutím orgánu ochrany přírody (obdobně jako např. lesní zákon), a pak možnost jednorázové úhrady v případech, kdy je v určité lokalitě nově vyhlášeno zvláště chráněné území a tím tam vznikají nová omezení vlastníkům tamějších pozemků. Náhrada újmy byla omezena jen na lesní a zemědělské pozemky.

Z hlediska kompenzací je zajímavé porovnat naši koncepci např. s poměrně novým bavorským zákonem o ochraně přírody a krajiny. Podle tohoto zákona se nejprve obecně stanoví zákaz poškozování

chráněných území a od toho se teprve odvíjejí možnosti využívání území (různé výjimky a odchylky se stanoví buď rozhodnutími, nebo tzv. právním nařízením). To je velmi příznivé pro ochranu přírody.

Vzhledem k dosavadním zkušenostem a poznatkům však lze doporučit, aby se novelizace zákona zaměřila jen na nezbytně nutné úpravy, aby se postupovalo maximálně uvážlivě a aby hlavní pozornost byla věnována provedení trans-

pozice dvou výše uvedených směrnic. Zákon č. 114/1992 Sb. je v zásadě vyhovujícím moderním zákonem na ochranu přírody a krajiny na standardní evropské úrovni.

JUDr. Jana Prchalová

je ředitelkou odboru legislativního
Ministerstva životního prostředí

Několik úvah nad novou právní úpravou nakládání s odpady, kterou přináší zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění zákona č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů (zákon o obalech)

JUDr. Helena Dobiášová

V poměrně krátkém časovém horizontu (jedenácti let) máme před sebou již třetí zákon, který upravuje oblast nakládání s odpady. Tento, shora citovaný nový zákon měl za cíl zharmonizovat naši právní úpravu této oblasti s právem Evropské unie, odstranit nejednoznačnosti, vyspecifikovat pojmy, které předchozí právní úprava neřešila, nebo řešila jen zčásti a v obecném cíli pak měla za úkol komplexně postihnout danou problematiku. Nakolik splnila tato právní úprava shora kladené cíle nám pochopitelně zodpoví až praktická aplikace těchto zásad a ustanovení, ale již nyní, vycházejí ze zkušeností aplikace právních úprav předchozích si dovoluji na stránkách tohoto odborného časopisu jednoduché shrnutí a několik úvah, především u těch institutů, které jsou upravovány nově nebo zcela jiným způsobem, než dosud.

Zákon je tvořen celkem 89 paragrafy systematicky rozčleněnými do 18 částí a 6 přílohami.

Část první – Základní ustanovení specifikuje především řadu nových pojmů a zobrazuje základní zásadu zákona vyjádřenou posloupností při

nakládání s odpady – prevence (omezení vzniku odpadů, maximální využití, především materiálové a energetické) a teprve následně jako úplně poslední fázi odstranění odpadů, přičemž ekonomickými nástroji (poplatky) je určitým způsobem upřednostněno termické zneškodnění před uložením na skládky. Zcela nově je zde též zaveden institut „rozhodování v pochybnostech“ o tom, zda se v daném případě o odpad jedná, či nikoliv, neboť absence právě tohoto institutu při aplikaci činila nemalé problémy.

Část druhá – Zařazování odpadů a hodnocení nebezpečných vlastností odpadů je až na následující odchylky shodná s předchozím systémem.

K určité, velmi podstatné změně dochází při tzv. „přeřazování“ odpadů z kategorie nebezpečný (je-li odpad v Katalogu označen jako nebezpečný, již není možné jeho přeřazení do kategorie ostatní).

Rovněž u směsného komunálního odpadu dochází k velmi podstatné změně – tento druh odpadu se nezařazuje do kategorie nebezpečný.

Část třetí – Povinnosti při nakládání s odpady kromě obecných povin-

ností mnohdy až proklamativního charakteru (za pozornost ale stojí spojit si tyto povinnosti s ustanovením sankčního § 66 odst. 5) upravuje povinnosti systematicky rozčleněné podle jednotlivých fází nakládání s odpady v kombinaci s rozčleněním podle jednotlivých subjektů nakládajících s odpady.

Zcela nově je zde zakotvena povinnost (a oprávnění) předat (a převzít odpad) pouze osobě, která je provozovatelem zařízení k využití nebo k odstranění nebo ke sběru nebo k výkupu určeného druhu odpadu, čímž by mělo být zamezeno případům „překupnictví“ odpadů.

Za pozornost jistě stojí i ustanovení § 11 odst. 3 upravující základní právní rámec ukládání odpadů na skládky, § 21 odst. 1 písm. b) prodlužující povinnou dobu péče o skládku na minimálních 30 let a § 12 odst. 5 podrobně upravující otázku ředění a míšení odpadů.

Zcela nově je pojat a upraven okruh osob, provozujících zařízení, která jsou limitována administrativními nástroji – souhlasem příslušného orgánu veřejné správy (dochází zde k velmi podstatné změně a to udělování souhlasu k provozu zařízení bez ohledu na kategorii odpadu), nově je upraven institut tzv. odpadového hospodáře.

Pokud se týká speciální problematiky nakládání s komunálním odpadem, i zde dochází k velmi významnému posunu (nakolik pozitivnímu, ukáže skutečně až čas). Ale již dnes

lze konstatovat, že některé instituty, jako např. souhlas obce k podnikání v oblasti nakládání s komunálním odpadem již byl vývojem překonán a jako takový zcela oprávněně již zákonem upraven není, ale určitým způsobem dochází i k nežádoucímu zasahování do samostatné působnosti obcí, např. zakotvením povinnosti obcí určit místa určená k odkládání komunálního odpadu, ale to je spíše téma pro jednání Ústavního soudu. Bohužel lze konstatovat, že např. v otázce využívání systému obcí fyzickými osobami se tento zákon vrací o dvě právní úpravy zpátky.

Zcela nově je pojmově (a prakticky) pojmuto spalování odpadů, kdy za splnění poměrně přísných kritérií stanovených zákonem lze spalování odpadů považovat za energetické využívání odpadů, nikoliv za odstranění odpadů (se všemi právními i ekonomickými důsledky).

Zcela novým prvkem v právní úpravě je Část čtvrtá – Povinnosti při nakládání s vybranými výrobky, vybranými odpady a vybranými zařízeními.

Část pátá – Zpětný odběr některých výrobků je velmi pozitivním prvkem, zvláště, budou-li tato ustanovení skutečně důsledně v praxi aplikována.

Část šestá – Evidence a ohlašování odpadů a zařízení nepřináší žádné podstatné změny oproti stávajícímu stavu, pouze, má-li skutečně splnit cíl, který si klade, pak je nutno v praxi propojit jednotlivé toky informací (a

dnešní vyspělé komunikační prostředky tomu jistě nebrání) tak, aby tyto instituty skutečně napomáhaly, nikoliv aby zahlcovaly jejich nositele.

Zcela nový institut upravuje Část sedmá – Plány odpadového hospodářství, a to z úrovně celorepublikové až po úroveň vybraných původců. Zde se bohužel nemohu vyhnout vlastnímu pocitu určité „nedovařenosti“, kdy od „oborových generelů“ (plán republiky, krajů) sklouzává právní úprava k regulaci něčeho, co možná ani regulovat nechtěla a ani dost dobře nemůže (plány vybraných původců).

Část osmá – Ekonomické nástroje upravuje poplatky za uložení odpadů na skládky (velmi progresivní vzrůst v čase viz příloha č. 6 k zákonu) a již zavedený institut finanční rezervy (též dochází ke zvýšení složek finančního toku, za povšimnutí stojí především aspekt jiný - již zmíněné prodloužení „povinné“ péče doby o skládku).

Část devátá zákona – Vývoz, dovoz a tranzit odpadů pouze zpřesňuje to, čeho již bylo v této oblasti dosaženo.

Část desátá – Sankce je určitým pozitivním prvkem, neboť odstraňuje dosavadní disproporci v aplikaci (především ve vztahu k přestupkovému zákonu) a zcela správně ponechává sankční oprávnění především České inspekci životního prostředí, která by měla garantovat určitou odbornost.

Nově je zde zavedena „obecná skutková podstata“ správního deliktu v oblasti nakládání s odpady.

Část jedenáctá – Výkon veřejné správy v oblasti odpadového hospodářství koresponduje s vývojem, který jsme v uplynulých letech zaznamenali, velmi důležitá bude transformace po ukončení druhé etapy reformy státní správy, kdy budou zrušeny okresní úřady a jejich kompetence dle tohoto zákona bude rozdělena mezi kraje a pověřené obecní úřady.

Z následujících částí (upravujících přechodná ustanovení nebo novelizující související právní předpisy) stojí za povšimnutí především část třináctá – Změna zákona o místních poplatcích, která již nyní vyvolává řadu diskusí zavedením poplatku (*de facto* kapitální platby), jehož konstrukce popírá veškeré dosud zavedené a užívané systémy plateb či poplatků za komunální odpad.

Jak jsem již uvedla v úvodu svého článku, funkčnost nové právní úpravy nám osvědčí skutečně až její praktická aplikace.

♠

JUDr. Helena DOBIÁŠOVÁ

je ředitelkou odboru životního prostředí Magistrátu Hlavního města Prahy

♠ ♠

Nový zákon o obalech vstoupil v účinnost

Mgr. Hana Müllerová

S účinností od 1. ledna 2002 dochází k nahrazení dosavadního zákona č. 125/1997 Sb., o odpadech, dvěma samostatnými zákony: novým zákonem č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, a zákonem č. 477/2001 Sb., o obalech. Zákon o obalech vyšel ve Sbírce zákonů 31. prosince, tj. pouhý den před plánovanou účinností. Po dlouhém projednávání v Poslanecké sněmovně, která k původnímu textu vládního návrhu přijala řadu pozměňovacích návrhů, se Senát Parlamentu usnesl schválit návrh zákona ve znění přijatém Sněmovnou, a tím umožnil, aby nový zákon o obalech vstoupil v účinnost zároveň s novým zákonem č. 185/2001 Sb., o odpadech, s nímž úzce souvisí. Konečným zněním zákona je tedy znění schválené Poslaneckou sněmovnou Parlamentu dne 26. října 2001, tzn. znění vládního návrhu doplněné o 58 přijatých pozměňovacích návrhů poslanců (z celkového počtu 74 vznesených pozměňovacích návrhů).

Zákon o obalech navazuje na § 18 a 19 dosavadního zákona o odpadech a příslušná ustanovení jeho prováděcích předpisů (vyhl. č. 38/1997 Sb. a nařízení vlády č. 31/1999 Sb.), taktéž k 1. 1. 2002 zrušených. Navíc však upravuje i řadu otázek, které doposud českým právním řádem nebyly vůbec pokryty, avšak jsou

požadovány *evropskou směrnicí 94/62/ES o obalech a obalových odpadech*, jejíž transpozice do českého práva byla hlavním cílem při tvorbě tohoto zákona. Evropská směrnice 94/62/ES spolu se svými prováděcími technickými normami¹⁾ představuje svým způsobem nový trend v evropském přístupu k ochraně životního prostředí: upravuje totiž u jediného druhu komodity – obalů – celý životní cyklus od stanovení technických požadavků na jejich výrobu přes podmínky jejich uvádění na trh až po nakládání s odpady z nich vzniklými, a to s cílem regulovat výrobu obalů (jejich složení, vlastnosti) takovým způsobem, aby na konci své životnosti mohly být obaly likvidovány způsobem co nejpříznivějším k životnímu prostředí. Tímto širokým rozsahem působnosti jsou dány i významné dopady této směrnice jak na fungování vnitřního trhu, tak zároveň i na ochranu životního prostředí v Evropské unii, a s tím úzce související značná obtížnost implementace směrnice v členských státech. Do českého zákona o obalech byl tento typický rys směrnice přenesen,

1) Jde o normy Evropského normalizačního institutu, které již byly Českou republikou převzaty překladem jako harmonizované normy pod čísly ČSN EN 13427, ČSN EN 13428, ČSN EN 13429, ČSN EN 13430, ČSN EN 13431, ČSN EN 13432, ČSN EN 13695-1 a ČSN EN 13695-2.

a proto v něm nalezneme jednak část, která se týká obalů jako výrobků (upravuje výrobu obalů a jejich uvádění na trh a do oběhu, včetně požadavků na označování obalů, opakované použití obalů ad.), a jednak část, která se věnuje fázi, kdy se z obalů (výrobků) stávají odpady ve smyslu zákona o odpadech (zpětný odběr použitých obalů a povinnost využití odpadu z obalů).²⁾

Vzhledem k tomu, že zákon dopadá na veškeré obaly (s výjimkou transportních kontejnerů), a to na celý jejich životní cyklus, bude mít jistě významný dopad na velké množství subjektů, od výrobců a dovozců obalů, přes jejich distributory, plniče a prodejce až po subjekty zajišťující využití a recyklaci odpadů. Opomenout nemůžeme ani určité nepřímé dopady na spotřebitele a obce, avšak těm tento zákon sám nestanoví žádné povinnosti. Do provádění státní správy zákon zapojuje větší množství institucí včetně několika inspekčních orgánů a celních orgánů. Důležité je rovněž to, že zákon zakotvuje právní základ pro vznik a fungování v našem právním řádu zcela nového typu společností, tzv. autorizovaných oba-

lových společností, které budou plnit úlohu směrnicí požadovaných tzv. systémů pro zpětný odběr a využití obalových odpadů.

Definiční část zákona má svůj původ zčásti v definicích používaných směrnicí o obalech a obalových odpadech a jejími prováděcími normami (obal, opakované použití ad.), zčásti je převzata (uvedení na trh a do oběhu) v rámci jednotnosti pojmosloví v právním řádu obdobně ze zákona č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky, ve znění pozdějších předpisů. Některé pojmy v zákoně používané (odpad, odstranění, využití) jsou definovány v zákoně o odpadech a proto opakování jejich definic zde není nutné. Definice *obalu* je výrazně obsažnější než dosavadní definice obalu podle zákona č. 125/1997 Sb., o odpadech a postihuje obaly spotřebitelské, skupinové i přepravní. Aby byl určitý výrobek obalem, musí splňovat zároveň jak první část definice (předvěti), tak alespoň jeden z bodů 1. až 3. v druhé části definice. V případě pochybností, je-li určitý výrobek obalem, rozhoduje Ministerstvo průmyslu a obchodu po projednání s Ministerstvem životního prostředí a Ministerstvem zemědělství (§ 47). V případě požadavků kladených na obaly není rozhodné, zda s obalem je v daném případě nakládáno samostatně (např. před jeho naplněním výrobkem) anebo zda je v něm zabalen výrobek. Tento fakt zákon zdůrazňuje jednak v rámci definic uvedení na trh a uvedení do oběhu dovětkem „bez

2) Vůči obecné úpravě nakládání s odpady podle nového zákona o odpadech jsou pravidla zavedená zákonem o obalech speciální (§ 1 odst. 3 zákona o obalech); naopak předpisy, které obsahují pro některé zvláštní druhy obalů požadavky na jejich výrobu, označování, prodej apod. (např. předpisy v oblasti chemických látek, léčiv, potravin ad.), nejsou podle § 1 odst. 4 zákona o obalech jím dotčeny.

ohledu na to, zda samostatně nebo spolu s výrobkem“, a jednak uváděním sousloví „obal nebo balený výrobek“ v řadě ustanovení.³⁾

Jednotlivé povinnosti vážící se k různým druhům nakládání s obaly a odpady z obalů jsou zákonem o odpadech uloženy *osobám, které uvádějí obaly na trh nebo do oběhu*. Podle definic uvedení na trh v § 2 písm. d) v souv. s písm. f) a uvedení do oběhu v § 2 písm. e) jde v prvním případě o výrobce a dovozce obalu, tedy osoby, které poprvé obal prodávají v ČR, ve druhém případě pak o všechny další články tzv. obalového řetězce (distributory, plniče, prodejce ad.). Zákon záměrně ukládá tyto povinnosti plošně všem článkům obalového řetězce – hlavním důvodem je snaha přenést odpovědnost za environmentálně co nejpríznivější nakládání s obaly a odpady z obalů na osoby, které je produkují a používají k balení a prezentaci svých výrobků; druhým důvodem je zavést co nejednodušší mechanismus kontroly plnění těchto povinností. Zákon nestanoví povinnosti nepodnikajícím osobám.

Zákon klade na první místo při nakládání s obaly, podobně jako evropská směrnice, povinnost *prevence* (§ 3). Jde o stanovení požadavků na

3) Zmíněný dovětek byl předmětem jednoho z přijatých pozměňovacích návrhů v Parlamentu, a ačkoli není užíván v celém zákoně důsledně, nemá podle našeho názoru vliv na obsah povinností spojených s nakládáním s obaly a odpady z obalů.

minimální možnou výrobní hmotnost a objem obalů, ovšem při zachování funkčnosti obalů z hlediska balených výrobků a jejich přijatelnosti pro spotřebitele, aby bylo dosaženo celkového snížení množství obalů a tím i snížení množství odpadů, které musí být likvidovány. Konkrétní pravidla pro určování hodnot hmotnosti a objemu obalů z jednotlivých materiálů a pro jednotlivé druhy výrobků (objemem se zde míní nikoli objem náplně obalu, ale vlastní objem obalu – jeho stěn, částí apod.) stanoví prováděcí vyhláška odkazem na příslušnou normu ČSN EN.

Je-li cílem povinnosti prevence kvantitativní aspekt produkce obalů, *povinnosti spojené s uváděním obalů na trh* (§ 4) jsou zaměřeny na kvalitativní stránku vyráběných a dovážených obalů. Výrobní složení obalu musí být takové, aby v budoucnosti, až se tento obal stane odpadem, byla možná jeho ekologicky šetrná likvidace. Příslušný prováděcí právní předpis – vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu – stejně jako v případě prevence odkáže na příslušnou normu ČSN EN.

K prokazování souladu obalů, které jsou uváděny na trh nebo do oběhu v České republice, s požadavky zákona kladenými na výrobu obalů a jejich uvádění na trh, bude sloužit zvláštní *prohlášení o splnění podmínky uvedení obalu na trh* (§ 5), které je obdobou prohlášení o shodě podle zákona č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky. Prohlášení bude vydávat výrobce nebo dovozce

na základě vlastního hodnocení parametrů obalu a bude mít povinnost předat je osobě, která bude obal nebo balený výrobek uvádět dále do oběhu (tj. zejména distributorovi nebo prodejci). Vydáním prohlášení se výrobce zaručuje, že obal má vlastnosti požadované zákonem a že je tuto skutečnost schopen doložit. Určité výjimky z povinností týkajících se prohlášení o splnění podmínek uvedení obalu na trh jsou přiznány obalům některých přípravků podle zákona o léčivech. Tyto výjimky ovšem neznamenají, že obaly těchto přípravků by byly vyňaty z obecných požadavků na obaly, pouze prokazování splnění těchto požadavků bude probíhat odchylně na základě prohlášení vydávaných podle zákona o léčivech.

K požadavkům pro uvádění obalů na trh nebo do oběhu patří též *označování obalů* (§ 6), které má za cíl zajistit, aby informace o materiálovém složení obalu a o způsobu nakládání s použitým obalem provázela obal od jeho výroby až po jeho naplnění výrobkem, a to tak, aby při konečném prodeji baleného výrobku spotřebiteli byla tato informace vyznačena viditelně, snadno čitelně a odolným způsobem na obalu nebo na štítku. Povinnost navazuje na již uplatňovaný požadavek předchozího zákona o odpadech. Konkrétní způsob označování stanoví prováděcí právní předpis – vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu.

Ustanovení § 7 až 9 upravují režim obalů opakovaně použitelných,

obalů vratných a obalů vratných zálohovaných. Vymezení těchto druhů obalů nalezneme v § 2 písm. g) a h) a v § 9 odst. 1 zákona. Definice těchto pojmů, vzhledem k tomu, že vycházejí z definic daných evropskými normami CEN, neodpovídají běžnému chápání těchto pojmů v českém prostředí, které nezdědila slučuje obal opakovaně použitelný s vratným zálohovaným obalem. Podle zákonných definic kritériem pro opakovaně použitelné obaly je jejich konstrukce, pro vratné obaly existence zvláštního systému vracení a pro vratné zálohované obaly, které jsou podmnožinou vratných obalů, fungování systému vracení pomocí záloh. Například tedy to, že je obal vratný (existuje pro něj systém vracení) nemusí ještě znamenat, že je opakovaně použitelný, a naopak. *Opakované použití obalů* není podle zákona povinné, ale rozhodne-li se osoba využívat systému opakovaného použití, musí tak činit v souladu s pravidly zde stanovenými. Příloha zákona stanoví značky, kterými se vyznačují jednotlivé typy systémů opakovaného použití. Způsob a postup opakovaného použití obalů stanoví prováděcí právní předpis, a to v souladu s příslušnou ČSN EN normou. Systém *vratných obalů* je možný obecně buď s použitím záloh jako pomocného prostředku systému nebo bez použití záloh. Je-li zaveden systém pro vracení obalů, musí být tyto obaly opakovaně používány nebo odpady z nich musí být využity. Ustanovení o pravidlech pro systémy *vratných zálohovaných obalů* je zčásti převzato

z § 18 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, který tyto otázky doposud upravoval. Hlavním cílem § 9 je určit způsob stanovení výše zálohy a zajistit její jednotnou výši v celém řetězci od výrobce až po prodejce. Konkrétní výše zálohy pro vratné zálohované obaly budou stanoveny prováděcím předpisem – nařízením vlády, čímž by měly být odstraněny problémy spojené s dosavadním určováním výše zálohy dohodou podle zákona o ochraně spotřebitele. Povinnosti vykupovat vratné zálohované obaly bez omezení množství a bez vázání výkupu na nákup zboží, vykupovat vratné zálohované obaly v provozovně po celou provozní dobu a informovat o připravované změně druhu vratného obalu nebo o ukončení výkupu a zákaz zastavit výkup byly již součástí platné právní úpravy (zákon o ochraně spotřebitele). Naopak zcela novou povinností je povinnost nabízet nápoje ve vratných zálohovaných obalech podle odst. 10 tohoto ustanovení, doplněná do návrhu zákona dodatečně Poslaneckou sněmovnou Parlamentu. Prodejci balených nápojů s prodejní plochou rovnou nebo větší než 200 m² v případě, že prodávají určitý nápoj v obalech, které nejsou vratnými zálohovanými obaly, a zároveň za podmínky, že tentýž nápoj je uváděn v ČR na trh též ve vratných zálohovaných obalech, musí tento nápoj nabízet rovněž ve vratných zálohovaných obalech. Cílem nového ustanovení je umožnit spotřebitelům výběr typu obalu, a přes jisté interpretační problémy tohoto ustanovení

nezbývá než doufat, že se zároveň podaří díky němu podpořit ustupující systémy vratných zálohovaných obalů.

K nakládání s odpady z obalů se váží dvě základní povinnosti: povinnost zpětného odběru (§ 10) a povinnost využití odpadu z obalů (§ 12). *Zpětný odběr* je definován v § 2 písm. i) jako odebrání použitých obalů od spotřebitelů na území ČR za účelem opakovaného použití obalů nebo za účelem využití nebo odstranění odpadu z obalů. Znamená to, že zpětným odběrem není odběr použitých obalů od jiných osob než spotřebitelů (ve smyslu zákona o ochraně spotřebitele) – např. od odběratelů, prodejců apod. Osoby, které uvádějí na trh nebo do oběhu obaly (tj. výrobci a dovozci, distributoři i prodejci), budou mít povinnost zajistit zpětný odběr použitých obalů, a to způsobem, který zohlední zejména dostatečnou četnost sběrných míst a jejich dostupnost pro spotřebitele. Poslanecký pozměňovací návrh navíc zdůraznil, že zpětný odběr od spotřebitele musí být zajišťován bezúplatně (§ 10 odst. 1 věta druhá). Povinnost zpětného odběru je úzce provázána, jakkoliv jde právně o dvě samostatné povinnosti, s povinností využití odpadu z obalů. Splnění povinnosti zpětného odběru (pro kterou zákon nestanoví kvantitativní, ale pouze kvalitativní podmínky) v dostatečné míře je vlastně základním předpokladem pro řádné splnění povinnosti využití odpadu z obalů (nelze využít odpady z obalů, které

nebyly od spotřebitelů odebrány). Vzhledem k tomu, že množství zpětně odebraných použitých obalů určuje v praxi spotřebitel (resp. jeho ochota vracet nebo odkládat použité obaly stanoveným způsobem), spočívá jádro povinnosti zpětného odběru ve vytvoření takových podmínek pro spotřebitele (hustota sítě sběrných nádob, zálohování, informování, osvěta apod.), aby byl spotřebitel ke zpětnému odběru motivován a vrátil (odložil určeným způsobem) alespoň nejnížší nutné množství použitých obalů potřebné pro řádné splnění povinnosti využití odpadu z obalů. Ustanovení § 12 o povinnosti *využití odpadu z obalů* je transpozicí čl. 6 evropské směrnice o obalech a obalových odpadech, který stanoví povinné podíly využití a recyklace odpadu z obalů v členských státech. Česká republika obdržela přechodné období pro dosažení cílových hodnot u recyklace a využití odpadu z obalů do 31. 12. 2005. Povinnost využití a recyklace byla již v předchozí právní úpravě zakotvena (§ 19 odst. 1 zákona č. 125/1997 Sb.). Konkrétní nové hodnoty minimálních podílů využití a recyklace odpadu z obalů pro osoby, které uvádějí obaly na trh nebo do oběhu, jsou stanoveny v příloze č. 3 zákona, a to odstupňovaně pro první jednotlivé roky platnosti zákona.

Ustanovení § 11 o *obalech pro přepravu nebezpečných výrobků* bylo do návrhu zákona vloženo nově při projednávání návrhu zákona v Poslanecké sněmovně, a to bohužel poněkud neorganicky jak po stránce

legislativně technické (používá pojmosloví odlišné než je zavedeno zákonem o obalech), tak po stránce systematické (patrně by bylo vhodnější jeho umístění za § 12). Hlavním problémem ale v praxi může být především jeho naprostá neprovázanost s ostatními ustanoveními zákona. Z těchto důvodů nejsou jeho výklad a jistě ani jeho budoucí aplikace zcela bez problémů. Ustanovení má zřejmě za cíl stanovit určité odchylky pro provádění zpětného odběru a využití odpadu z obalů v případě obalů pro přepravu nebezpečných výrobků. Nový § 11 představuje speciální ustanovení ve vztahu k § 10 a 12 tím, že povinnost zpětného odběru a využití se v případě obalů pro přepravu nebezpečných výrobků ukládá při splnění stanovených podmínek jiným osobám, než jak obecně ukládá § 10 a 12. Nedefinovaný pojem „nebezpečný výrobek“ bude pravděpodobně, vzhledem k odkazu na ADR, třeba vykládat jako nebezpečná věc. Pojmy „stažení z trhu“ a „stažení z oběhu“ zákon o obalech nezná. Výkladem lze pravděpodobně dospět k tomu, že se jedná o širší pojetí, než je obsaženo v pojmu „zpětný odběr“. Zpětný odběr se zajišťuje jen od spotřebitele, kdežto stažení z trhu je povinná osoba patrně povinna zajistit od všech odběratelů (tedy nejen spotřebitelů). Taktéž pojem „recyklace“ se zde patrně používá v širokém významu (na rozdíl od legislativní zkratky v § 4), neboť by jinak bylo znemožněno využití takového obalu jinými způsoby než recyklací, což není prakticky možné

a jistě to tak ani nebylo zamýšleno. Pojmy neutralizace, dekontaminace a deaktivace lze snad vysvětlit s využitím pojmového aparátu chemického zákona a zákona o odpadech.

Povinnost zajistit zpětný odběr a využití je uložena všem osobám, které uvádějí obal na trh nebo do oběhu, tedy celému distribučnímu řetězci; pro plnění mohou povinné osoby zvolit kterýkoli ze tří způsobů uvedených v § 13 odst. 1. *Samostatné plnění* (písm. a) předpokládá vytvoření vlastního způsobu zajištění zpětného odběru „svých“ obalů povinnou osobou, případně jejím smluvním partnerem, například pomocí systému záloh na tyto obaly, a zajištění využití odpadů z těchto obalů v souladu se zákonem o odpadech v rozsahu stanoveném přílohou č. 3. Stejný způsob mohou využít osoby, které společně na základě smlouvy zajistí sběr obalů jimi uváděných na trh, přitom počet takových osob není omezen. Osoba (nebo osoby), které takto zajišťují splnění svých povinností, budou však kontrolovány inspekcí samostatně.

Plnění povinností zpětného odběru a využití odpadu z obalů *přenesením na jinou osobu* (písm. b) umožňuje, aby se povinná osoba dohodou s odběratelem výrobku vyvázala z uložených povinností tím, že odběratel tyto povinnosti převezme. Tato dohoda musí být provedena v rámci smlouvy, kterou se přenáší vlastnické právo k výrobku; jiným způsobem nelze povinnost přenést. Umožňuje se tak, aby například výrobce obalu,

který nezná jeho další použití (na obal vyvezený mimo ČR se nevztahuje povinnost zpětného odběru) mohl přenést povinnost na odběratele, který sám má ze zákona stejnou odpovědnost jako výrobce obalu. Je tedy možná dohoda, který článek distribučního řetězce povinnost splní.⁴⁾

Třetí možností (písm. c) je plnění uvedených povinností tzv. *sduženým plněním* pomocí autorizované obalové společnosti (resp. některé z autorizovaných obalových společností), tedy k tomuto účelu založené a státem autorizované akciové společnosti, která zajišťuje toto sdužené plnění pro větší počet povinných osob prostřednictvím určitého k tomu autorizovanou společností vytvořeného systému (např. systému plnění ve spolupráci s obcemi). Jde o způsob plnění obvyklý a nějakým způsobem zavedený ve všech členských státech EU. Základní myšlenkou fungování autorizovaných obalových společností je stejně jako v ostatních evropských státech model servisní organizace založené a provozované samotnými povinnými osobami, která bude pro takto sdužené subjekty za jejich finanční příspěvek zajišťovat plnění jejich veřejnoprávních povinností vyplývajících z právní úpravy nakládání s obaly.

4) Z logiky věci vyplývá, že pro každý jednotlivý obal lze povinnost zpětného odběru a využití odpadu z obalů splnit pouze jednou – to také znamená, splní-li je jeden článek obalového řetězce, ostatní články řetězce ji mají pro tento obal již splněnu.

Do *Seznamu osob*, které jsou nositeli povinností zpětného odběru a využití odpadu z obalů, vedeného Ministerstvem životního prostředí (§ 14) budou mít povinnost se zapsat, a dále povinnost vést a ohlašovat evidenci o obalech (§ 15) budou mít všechny osoby, které jsou nositeli povinností zpětného odběru a využití odpadu z obalů, tj. výrobci, dovozci, distributoři, plniči, prodejci, příp. další články obalového řetězce, ovšem s výjimkou osob, které povinnost zpětného odběru a využití odpadu z obalů plní prostřednictvím autorizované obalové společnosti (tj. pomocí smlouvy o sduženém plnění podle § 13 odst. 1 písm. c), a tzv. posledních prodejců při splnění podmínek stanovených v § 14 odst. 10 písm. a) a b). Toto ustanovení má za cíl umožnit kontrolu plnění povinností uložených zákonem o obalech. Ustanovení § 14 určuje náležitosti a způsob podání návrhu na zápis do Seznamu a ukládá Ministerstvu životního prostředí informovat písemnou formou osoby, které byly do Seznamu zapsány, o provedení tohoto zápisu (kromě tohoto způsobu informování jednotlivých osob bude Seznam veřejně přístupný, pravděpodobně na Internetu.)

Navrhované znění umožňuje bezproblémové zapsání do Seznamu i zahraničních osob tím, že v návrhu na zápis mohou uvést požadované údaje v anglickém jazyce a namísto údajů podle odstavce 3 písm. a) a b), pokud tyto údaje ve státě jejich sídla nebo bydliště neexistují, uvedou údaje jim

odpovídající, pokud existují. Pro provedení zápisu do Seznamu stanoví návrh vlastní proceduru – zapisování na základě § 49 nepodléhá správnímu řádu a vlastní zápis (nebo změna zápisu nebo vyřazení osoby ze Seznamu) není správním rozhodnutím, ale má charakter registračního úkonu. Zápis do Seznamu podléhá zvláštnímu *registračnímu poplatku* a vedení osoby v Seznamu *evidenčnímu poplatku* podle § 30 odst. 1. Doklad o zaplacení registračního poplatku ve výši 5000 Kč se připojuje přímo k návrhu na zápis do Seznamu. V roce následujícím a každém dalším, v němž je osoba vedena v Seznamu (tj. nepřestala být povinnou osobou ve smyslu zákona obalech a nebyla z něj tudíž vyřazena), platí tato osoba evidenční poplatek ve výši 5000 Kč ročně. Poplatky se platí na účet Státního fondu životního prostředí.

Předmětem *evidence* podle § 15 budou údaje o množství obalů uvedených na trh nebo do oběhu a zpětně odebraných (včetně údajů o vratných obalech) a způsobu, jak bylo se zpětně odebranými obaly naloženo. Konkrétní podoba vedení (vzory formulářů) a způsob ohlašování údajů evidence bude stanoven vyhláškou Ministerstva životního prostředí. Údaje shromážděné od povinných osob podle § 15 budou (spolu s údaji shromážděnými z evidencí autorizovaných společností podle § 23) podkladem pro sestavení souhrnné evidence, tj. ukazatele celkových množství obalů uvedených na trh nebo do oběhu a zpětně odebraných

včetně celkových množství vratných obalů, a způsobu dalšího nakládání s nimi (tj. zda byly opakovaně použity, využity nebo zrecyklovány, případně odstraněny). Tato souhrnná evidence, která bude veřejně přístupná, bude sloužit rovněž jako podklad pro vykazování výsledků ČR v oblasti nakládání s obaly vůči Evropské komisi.

Právě popsané povinnosti týkající se nakládání s obaly a odpady z obalů jsou zčásti již vymahatelné od 1. 1. 2002; vymahatelnost některých z nich nastane podle *přechodného ustanovení* v § 51 odst. 1 až po uplynutí 6 měsíců ode dne nabytí účinnosti zákona o obalech, tj. od 1. 7. 2002. Jde většinou o povinnosti, které nebyly v předchozí právní úpravě zakotveny, a na přípravu jejichž plnění potřebují povinné osoby určitý čas (povinnost prevence podle § 3, vybrané požadavky na uvádění obalů na trh podle § 4 odst. 1 písm. a) a c), povinnosti související s prohlášením o splnění podmínek uvedení obalu na trh podle § 5, povinnost zpětného odběru podle § 10 a povinnost podat návrh na zápis do Seznamu podle § 14 (a tím i související poplatkové povinnosti podle § 30 odst. 1). Ostatní povinnosti jsou vymahatelné ode dne nabytí účinnosti zákona, tj. od 1. 1. 2002. Ve většině případů jde o povinnosti před 1. 1. 2002 již existující podle zákona č. 125/1997 Sb., o odpadech, resp. v případě vratných zálohovaných obalů podle zákona o ochraně spotřebitele. Novou povinností, vymahatelnou

přesto již od 1. 1. 2002, je povinnost nabízet nápoje ve vratných zálohovaných obalech podle § 9 odst. 10.

Kontrola plnění povinností uložených zákonem o obalech osobám, které uvádějí obaly na trh nebo oběhu, bude podle Hlavy V zákona rozdělena mezi několik inspekčních orgánů, a to v zásadě podle jejich působnosti založené platnými právními předpisy (např. kontrolu povinností týkajících se nakládání s obaly v případě obalů, které přicházejí do přímého styku s potravinami, bude provádět Česká zemědělská a potravinářská inspekce, v případě spotřebitelských obalů humánních léčivých přípravků a obalů surovin pro přípravu humánních léčivých přípravků to bude Státní ústav pro kontrolu léčiv atp.).

V případě zjištění nedostatků v plnění povinností uložených zákonem o obalech může příslušný inspekční orgán uložit podle § 44 a násl. ochranné opatření, opatření k nápravě nebo pokutu. Pokutu lze ovšem uložit s ochranným opatřením nebo opatřením k nápravě zároveň (§ 43 odst. 5). Horní hranice pokut za jednotlivé správní delikty jsou odstupňovány podle závažnosti porušení zákonné povinnosti až do 10 mil. Kč (autorizovaná obalová společnost může dostat pokutu až do výše 50 mil. Kč). V případě opakovaného porušení téže povinnosti může být uložena pokuta až do výše dvojnásobku horní hranice sazby.

Samostatná část zákona (Hlava III – § 16 až 29) se věnuje zakládání,

organizaci a fungování tzv. *autorizovaných obalových společností*. Půjde o zvláštní akciové společnosti s některými odchylkami od obchodního zákoníku⁵⁾, které budou zajišťovat sdružené plnění povinnosti zpětného odběru a využití odpadu z obalů na kolektivním základě pro větší počet povinných osob. K činnostem, kterými se zajišťuje sdružené plnění povinnosti zpětného odběru a využití odpadu z obalů, musí mít akciová společnost autorizaci Ministerstva životního prostředí udělovanou po projednání s Ministerstvem průmyslu a obchodu a Ministerstvem zemědělství na dobu určitou (nejvýše 10 let) s možností prodloužení. Zákon předpokládá, že autorizace může být udělena více autorizovaným společnostem. Přitom není vyloučeno, aby se některé společnosti specializovaly pouze na některé specifické druhy obalů (např. obaly od léčiv). V jednotlivých rozhodnutích o autorizaci budou ze strany Ministerstva životního prostředí stanoveny povinné podíly využití a recyklace odpadů z obalů takovým způsobem, aby v

5) Tyto odchylky budou klást specifické požadavky a zvláštní omezení na organizaci autorizované společnosti, její akcionáře a činnost, a to zejména s ohledem na zajištění jejího efektivního působení, vyloučení konfliktu zájmů a vyloučení používání prostředků společnosti k jiným účelům, než je zajištění zpětného odběru a využití odpadu z obalů. V tomto smyslu je také omezena možnost autorizované společnosti vstupovat do obchodních vztahů a majetkově se účastnit na jiném podnikání.

rámci celého státu (včetně povinných osob plnících tyto povinnosti jiným způsobem než uzavřením smlouvy o sdruženém plnění) byly splněny požadavky čl. 6 evropské směrnice, tj. aby celkový podíl využití a recyklace se pohyboval ve směrnici požadovaném rozmezí mezi minimální a maximální přípustnou hodnotou.

Hlavní činností autorizované společnosti bude zajišťování sdruženého plnění, pro které proto zákon stanoví určitá základní pravidla. Jedním ze stěžejních požadavků evropské směrnice o obalech a obalových odpadech je v této oblasti otevřenost systému všem hospodářským subjektům za rovných podmínek. Proto jsou kladeny zejména požadavky na rovnocennost smluvních podmínek (každá povinná osoba musí mít možnost uzavřít smlouvu o sdruženém plnění za stejných podmínek jako ostatní povinné osoby a pro všechny obaly povinné osoby, k nimž se vztahuje povinnost zpětného odběru a využití odpadu z obalů, a k jejichž sdruženému plnění je autorizovaná společnost oprávněna). Předpokládá se, že autorizované společnosti budou *spolupracovat s obcemi*, které tak budou vedle povinných osob druhým základním typem smluvních partnerů těchto společností. Autorizované společnosti jim budou přispívat na systémy třídění obalových odpadů. Podmínky smluv s jednotlivými obcemi musí být rovněž rovnocenné. Žádná obec nebude povinna uzavřít s autorizovanou společností smlouvu – bude pouze na rozhodnutí obce, zda

taková smlouva by pro ni byla výhodná. Naopak autorizovaná společnost (pokud využívá systém spolupráce s obcemi) bude povinna uzavřít smlouvu s každou obcí, která o to projeví zájem. Přínosem těchto smluv pro obce budou finanční úhrady za třídění sběru odpadu z obalů, které jinak obce provádějí na vlastní náklady. Na činnost autorizovaných společností bude dohlížet Ministerstvo životního prostředí. V případě zjištění nedostatků v činnosti autorizované společnosti bude Ministerstvo životního prostředí moci uložit opatření k nápravě nebo podat podnět k zahájení řízení o uložení pokuty (ve výši až do 50 mil. Kč.) nebo rozhodnout o změně nebo o zrušení autorizace.

K novému zákonu o obalech budou vydány celkem 4 *prováděcí předpisy*: nařízení vlády o výši zálohy vratných zálohovaných obalů, vyhláška MPO o podrobnostech nakládání s obaly, vyhláška MPO o označování vratných zálohovaných obalů a vyhláška MŽP o rozsahu a způsobu vedení evidence o obalech a ohlašování údajů z této evidence. Všechny uvedené prováděcí předpisy jsou již v závěrečných fázích přípravy, jejich vydání se předpokládá během února 2002.

Mgr. Hana MÜLLEROVÁ,

**je pracovníkem legislativního odboru
Ministerstva životního prostředí**

ZPRÁVY ZE SPOLEČNOSTI

Druhá Valná hromada ČSPŽP

Na základě čl. 11 odst. 3 a 4 Statutu České společnosti pro právo životního prostředí svolalo Představenstvo Společnosti Valnou hromadu, která se konala dne 19. 2. 2002 ve Velkém sále Akademie věd ČR.

V úvodu Valná hromada uctila minutou ticha památku člena Společnosti RNDr. Tomáše Berana, který zemřel ve věku nedožitých 42 let.

Poté byla zvolena tříčlenná ověřovací a volební komise v čele s JUDr. Martinou Ptáčkovou.

Podle programu přednesl nejprve předseda Společnosti Doc. JUDr. Milan Damohorský, DrSc. Zprávu Představenstva o činnosti za rok 2001 a Zprávu o hospodaření za rok 2001. Poté předseda Revizní komise Mgr. Petr Svoboda přednesl Zprávu revizní komise. Následovalo představení programu činnosti Společnosti na rok 2002 včetně návrhu rozpočtu na tento rok. Členové Společnosti využili tyto body programu k diskusi. V závěru první části programu Valná hromada schválila usnesení Valné hromady.

V druhé části programu následovala série vystoupení u příležitosti 10. výročí přijetí zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Na okolnosti vzniku zákona zavzpomínali postupně tehdejší ministr životního prostředí Ing. Ivan Dejmál, spoluautoři zákona Doc.

JUDr. Milan Damohorský, DrSc., RNDr. Milan Rivola a Ing. Tomáš Rothrockl. Budoucnost pak nastínila ředitelka odboru legislativního Ministerstva životního prostředí JUDr. Jana Prchalová.

Slavnostní večer byl zakončen symbolickým přípítkem.

Veškeré písemné materiály projednané a schválené na Valné hromadě jsou zveřejněny na internetové stránce České společnosti pro právo životního prostředí :

sweb.cz/cspzp/spolecnost.htm

Redakce

RECENZE A ANOTACE

Ivana Jirásková – Michal Sobotka :

Zákon o odpadech s vysvětlivkami a prováděcí předpisy, LINDE Praha, a.s., 2002, 458 stran, ISBN: 80-7201-317-3

Právní úprava odpadového hospodářství doznala k 1. lednu 2002 podstatných změn. K uvedenému datu nabyl účinnosti zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a změně některých dalších zákonů (zákon o odpadech) a zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a změně některých zákonů (zákon o obalech), který zákon o odpadech k témuž okamžiku novelizoval. V dnešních dnech přichází na trh novinka nakladatelství LINDE Praha, a.s., Zákon o odpadech s vysvětlivkami od autorů Ing. Ivany Jiráskové a JUDr. Michala Sobotky, Ph. D., která se novou právní úpravou zabývá.

Autoři formou poznámek či vysvětlivek k jednotlivým ustanovením zákona o odpadech podávají přehled o jednotlivých právních institutech a povinnostech dotčených subjektů. Publikace je koncipována jako praktická příručka, která má za cíl usnadnit aplikaci nové právní úpravy.

Pozornost je proto věnována především změnám oproti stávající právní úpravě a novým aspektům. Autoři se ovšem zaměřili na všechny fáze nakládání s odpady při činnosti původců odpadů, oprávněných osob a rovněž na činnost příslušných orgánů státní správy.

Publikace o rozsahu 458 stran obsahuje text zákona o odpadech, včetně novely, opatřený poznámkami, texty prováděcích předpisů a je doplněna věcným rejstříkem. Přestože je určena především pracovníkům firem, které jsou původci odpadů či s odpadem nakládají a pracovníkům státní správy, osloví jistě i širší odbornou veřejnost zabývající se uvedenou problematikou či ochranou životního prostředí vůbec.

Redakce

Jan Hora, Vladimír Bejček, Milan Damohorský, Josef Chytil, Jan Plesník, Vojtěch Stejskal, Eva Suchomelová, Karel Šťastný, Petr Voříšek:

Směrnice ES o ochraně volně žijících ptáků v České republice. Česká společnost ornitologická. Praha 2000. 167 stran+ přílohy

Petra Málková, David Lacina (edit.): Významná ptačí území v České republice. Česká společnost ornitologická. Praha 2001. 144 stran, ISBN 80-902216-5-3

Koncem loňského roku se „urodilo“ na trhu publikací z oblasti druhové ochrany přírody. Za jeden z nejvýznamnějších počínů patří bezpochyby dvě publikace vydané Českou společností ornitologickou, které na sebe obsahově navazují a tematicky se doplňují, a sice Směrnice ES o ochraně volně žijících ptáků v České republice a Významná ptačí území v České republice. Obě publikace skutečně vyšly koncem roku 2001, ačkoliv vložení té první tomu nenásvědčuje.

Česká společnost ornitologická se již od roku 1998 v rámci projektu „Rozšíření EU“ věnuje šíření informací o právních normách na ochranu přírody v EU a prosazuje jejich zavedení do příslušných národních právních norem. Z celé řady činností je třeba jmenovat publikace Legislativa EU a ochrana přírody (1998), či seminář „Právní a finanční nástroje EU v ochraně přírody“.

Obě dvě publikace se zabývají směrnici č. 79/409/EEC o ochraně volně žijících ptáků, zkráceně „směrnice o ptácích“. V případě publikace Směrnice ES o ochraně volně žijících

ptáků v České republice se jedná o shrnutí a návrhy pro zavedení směrnice o ptácích v České republice. Čtenáři v ní naleznou jednak rozbor současných právních norem na ochranu přírody a myslivosti z hlediska směrnice o ptácích, návrh kritérií určování kandidátů na oblasti zvláštní ochrany (Special Protection Areas, SPA), vycházejících z kritérií pro významná ptačí území v Evropě (Important Bird Areas, IBA) i kritérií používaných v některých členských státech EU, analýzu současné praxe při udělování výjimek k držení zvláště chráněných živočichů v zajetí, s důrazem na dravce a sovy, a další informace. Připojen je také dotazník pro lokality soustavy NATURA 2000.

Publikace *Významná ptačí území v České republice* je pak věnována plnění celoevropského programu Významná ptačí území (Important Bird Areas). Ten je zaměřen na identifikaci a ochranu sítě lokalit, které jsou důležité pro ochranu ptáků, ať už to jsou jejich hnízdiště, zimoviště nebo tahové zastávky. Jejich výběr probíhá podle takových kritérií, aby bylo zajištěno přežití přirozených populací

ptáků i v případě, že jiná jimi využívaná území budou zničena nebo poškozena. Na takto vybraných územích se program Important Bird Areas snaží o výzkum a monitoring, o adekvátní management a ochranná opatření odpovídající národním i mezinárodním právním předpisům a dohodám, a také o vzdělávání a osvětu veřejnosti.

Předmětná publikace *Významná ptačí území v České republice* navazuje na celoevropskou publikaci Heath, Evans (2000): *Important Bird Areas in Europe: Priority sites for conservation*, obsahující aktuální seznam 3619 významných ptačích území v 51 státech nebo autonomních územích Evropy. Nejprve představuje Program IBA, jeho princip a účel. Poté autoři shrnují historii programu IBA v České republice, věnují se mezinárodním úmluvám a provádějí právní rozbor ochrany ptáků v ČR.

V druhé části publikace pak následuje ornitologický výzkum v České republice, včetně výběru míst a poznámek ke zpracování výsledků. Stěžejní část publikace poté tvoří přitažlivou formou podrobné představení 16 významných ptačích území České republiky s nejčerstvějšími informacemi o situaci v nich.

Obě dvě publikace, resp. výsledky v nich publikované, mohou výraznou měrou přispět k naplňování povinností vyplývajících ze Směrnice o ptácích, resp. povinností vyplývajících pro Českou republiku z Kapitoly 22: Životní prostředí, v rámci harmonizace české legislativy s legislativou Evropských společenství.

Redakce

Petr Petržílek: *Politika trvale udržitelného rozvoje a programy sociálního smíru při přechodu k trvale udržitelné ekonomice.*

Ministerstvo životního prostředí. Praha 2002. 56 stran. ISBN 80-7212-194-4.

V diskusích ohledně globálních rozměrů problematiky životního prostředí stále častěji zaznívá problematika účinného prosazování myšlenky trvale udržitelného rozvoje v moderní společnosti. Svoji „troškou do mlýna“ přichází se svojí novou publikací i JUDr. Petr Petržílek, Ph. D.

Podle jeho názoru „...moderní společnost se stále více potýká s problémem nezaměstnanosti. S ohledem na technologický pokrok, zavádění ekologických limitů i pro vývoj ekonomiky samé se zdá, že se jedná o dlouhodobý trend. Sny o plné zaměstnanosti zřejmě nejsou slučitelné s nutností trvale udržitelného života.“ V předkládané publikaci se autor snaží na tuto situaci reagovat tím, že na základě rozboru potřeb a zájmů z hlediska člověka, z hlediska společnosti i z hlediska životního prostředí hledá nástroje (kombinaci nástrojů stávajících s nově navrženými) politiky zaměstnanosti, které jsou slučitelné s nástroji udržitelného ekonomického růstu.

Nosnou část publikace tvoří studie zabývající se problematikou Politiky trvale udržitelného rozvoje. V úvodu vyložil samotný pojem „trvale udržitelný rozvoj“, jakožto předmět řešeného problému. V další kapitole se

zabývá pohledy na dějinný, zejména ekonomický vývoj lidské společnosti. Další analytická část práce je věnována rozborům relevantnosti deklarovaných potřeb a nástrojů jejich řešení. Tuto analytickou část doprovázejí i stručné analýzy základních politických a ekonomických teorií. Syntetická část se zabývá přehodnocením poznatků – o v předcházející části – analyzovaných potřebách a nástrojích k jejich dosažení. Kapitola uzavírající analytickou a syntetickou část vyúsťuje ve formulaci „Politiky trvale udržitelného rozvoje“, která nastoluje nové přístupy k řešení tohoto jistě nemalého problému. Následující ekonomické rozborů se věnují důsledkům případné aplikace této politiky, včetně příkladu makroekonomického modelu České republiky. Závěrem autor předkládá návrh možné právní úpravy, která by implementovala poznatky uvedené v předkládané studii.

Doplňme, že na konci publikace je připojen jako zvláštní část přepis již dříve publikovaného článku autora, zabývajícího se právní subjektivitou životního prostředí (NIKA 3, 4/2001).

Redakce

PŘEHLED AKTUÁLNÍ LEGISLATIVY

Sbírka zákonů 1/2002 – 2/2002

50/2002 Sb. – Zákon, kterým se mění zákon č. 115/1995 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících právních předpisů, ve znění zákona č. 216/2000 Sb., a zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů – částka 20

40/2002 Sb. – Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 114/1999 Sb., kterým se pro účely trestního zákona stanoví, co se považuje za jedy, nakažlivé choroby a škůdce – částka 16

36/2002 Sb. – Úplné znění zákona č. 147/1996 Sb., o rostlinolékařské péči a změnách některých souvisejících zákonů, jak vyplývá z pozdějších změn – částka 14

28/2002 Sb. – Nařízení vlády, kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru – částka 11

27/2002 Sb. – Nařízení vlády, kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci související s chovem zvířat – částka 11

20/2002 Sb. – Vyhláška Ministerstva zemědělství o způsobu a četnosti měření množství a jakosti vody – částka 8

13/2002 Sb. – Zákon, kterým se mění zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 505/1990 Sb., o metrologii, ve znění zákona č. 119/2000 Sb., zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů – částka 7

12/2002 Sb. – Zákon, o státní pomoci při obnově území postiženého živelní nebo jinou pohromou a o změně zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojišťovnictví), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o státní pomoci při obnově území) – částka 7

10/2002 Sb. – Vyhláška Ministerstva životního prostředí, kterou se stanoví seznam nebezpečných che-

mických látek, které mohou představovat závažné riziko pro zdraví člověka a životní prostředí – částka 5

9/2002 Sb. – Nařízení vlády, kterým se stanoví technické požadavky na výrobky z hlediska emisí hluku – částka 5

Sbírka zákonů 12/200

500/2001 Sb. – Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 505/2000 Sb., kterým se stanoví podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství, k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny, programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí a kritéria pro jejich posuzování – částka 179

490/2001 Sb. – Zákon o státním rozpočtu České republiky na rok 2002 – částka 177

477/2001 Sb. – Zákon o obalech a o změně některých zákonů (zákon o obalech) – částka 172

476/2001 Sb. – Zákon, kterým se mění zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy – částka 172

472/2001 Sb. – Vyhláška Ministerstva zemědělství, kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 451/2000 Sb., kterou se provádí zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech, ve znění zákona č. 244/2000 Sb., ve znění vyhlášky č. 343/2001 Sb.

471/2001 Sb. – Vyhláška Ministerstva zemědělství o technicko-bezpečnostním dohledu nad vodními díly – částka 171

470/2001 Sb. – Vyhláška Ministerstva zemědělství, kterou se stanoví seznam významných vodních toků a způsob provádění činností souvisejících se správou vodních toků – částka 171

467/2001 Sb. – Vyhláška Ministerstva dopravy a spojů, kterou se mění vyhláška Ministerstva dopravy a spojů č. 84/2000 Sb., o způsobilosti osob k provozování vnitrozemské vodní dopravy pro cizí potřeby – částka 171

457/2001 Sb. – Vyhláška Ministerstva životního prostředí o odborné způsobilosti a o úpravě některých dalších otázek souvisejících s posuzováním vlivů na životní prostředí – částka 169

454/2001 Sb. – Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 86/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky pro poskytování finanční podpory za uvádění půdy do klidu

a finanční kompenzační podpory za uvádění půdy do klidu a zásady pro prodej řepky olejné vypěstované na půdě uváděné do klidu – částka 169

449/2001 Sb. – Zákon o myslivosti – částka 168

447/2001 Sb. – Vyhláška Českého báňského úřadu o báňské záchranné službě – částka 167

442/2001 Sb. – Vyhláška Ministerstva zemědělství, kterou se mění vyhláška č. 134/2001 Sb., o označování a evidenci skotu, ovcí a koz – částka 166

441/2001 Sb. – Vyhláška Ministerstva zemědělství, kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 287/1999 Sb., o veterinárních požadavcích na živočišné produkty – částka 166

433/2001 Sb. – Vyhláška Ministerstva zemědělství, kterou se stanoví technické požadavky pro stavby pro plnění funkcí lesa – částka 162

432/2001 Sb. – Vyhláška Ministerstva zemědělství o dokladech žádosti o rozhodnutí nebo vyjádření a o náležitostech povolení, souhlasů

a vyjádření vodoprávního úřadu – částka 162
424/2001 Sb. – Vyhláška Ministerstva zemědělství o obsahu vodní bilance, způsobu jejího sestavení a o údajích pro vodní bilanci – částka 162

428/2001 Sb. – Vyhláška Ministerstva zemědělství, kterou se provádí zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích) – částka 161

427/2001 Sb. – Sdělení Ministerstva zdravotnictví o vydání osvědčení o přírodních léčivých zdrojích a zdrojích přírodních minerálních vod a o zrušení osvědčení přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod – částka 160

426/2001 Sb. – Vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu, kterou se mění vyhláška Ministerstva hospodářství České republiky č. 617/1992 Sb., o podrobnostech placení úhrad z dobývacích prostorů a z vydobytých vyhrazených nerostů – částka 160

Sbírka mezinárodních smluv – rok 2001

140/2001 Sb. m. s. – Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Smlouvy o spolupráci mezi Evropským

centrem pro střednědobou předpověď počasí a Českou republikou – částka 57

107/2001 Sb. m. s. – Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Úmluvy o ochraně evropských planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů a přírodních stanovišť – částka 49

91/2001 Sb. m. s. – Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Úmluvy o posuzování vlivů na životní prostředí přesahujících hranice států – částka 40

Zásady pokynů pro autory příspěvků do časopisu České právo životního prostředí:

I. Členění práce:

Rukopis článku musí obsahovat:

- 1) název příspěvku;
- 2) nezkrácené jméno a příjmení autora včetně titulů;
- 3) text příspěvku v rozsahu minimálně 4 normostran v češtině nebo slovenštině, popř. v angličtině, němčině, francouzštině, polštině, španělštině, italštině;
- 4) seznam literatury citované v textu;
- 5) na závěr název článku v překladu do angličtiny/němčiny a resumé v angličtině/němčině.

II. Rukopis:

Rukopis včetně obrazových příloh je nutno dodat:

- 1) v 1 exempláři, na papíru formátu A4, 30 řádek o 60–70 úhovech na řádku, řádkování jednoduché a dále
- 2) v 1 exempláři na disketě v editoru Word 6.0 nebo 7.0 nebo RTF (Rich Text Format) s jednou vytištěnou kopií (nebo lze zaslat e-mailem na adresu Společnosti).

V rukopisu žádáme označit pasáže, jež by měly být tištěny kurzívou, tučně nebo podtrženě, u titulků žádáme uvést velikost písma, v případě, že půjde o odlišnou velikost, než u normálního textu. Dále žádáme uvést současné povolání autora, popř. e-mail či jiné spojení, písemný souhlas se zveřejněním těchto údajů v příslušném čísle časopisu a spojení pro zaslání korektur a autorského výtisku.

III. Obrazové přílohy:

Za obrazové přílohy se považují zejména tabulky, fotografie, obrázky. Obrazové přílohy zařaďte za rukopis jednotlivě na zvláštních listech, s popisem umístění v rámci článku a vysvětlujícím textem k obrazovým přílohám včetně jeho případného překladu do angličtiny/němčiny.

IV. Citace literatury:

V seznamu použité literatury uvádějte jen v textu citované práce. Způsob citace používejte obvyklý ve vědecké práci.

Pozvánka na výstavu

Česká společnost ornitologická ve spolupráci s Národním muzeem Praha, Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR, Českou inspekcí životního prostředí, Celní správou ČR a Ochranou Fauny ČR Vás zvou na výstavu

Pašovaná radost

kteřá proběhne v období od 21. 3. do 9. 6. 2002 v Národním Muzeu v Praze.

Tématem výstavy je problematika mezinárodního obchodu s ohroženými druhy živočichů a rostlin, který společně s likvidací jejich biotopů představuje jednu z nejvážnějších příčin ubývání některých druhů. Mnozí živočichové i rostliny se jakožto velmi atraktivní obchodní artikl často stávají předmětem a nezřídka obětmi tohoto bezohledného obchodování, ať již legálního či nelegálního. Výstava vám nekonvenční formou poodhalí zákulisí mezinárodního obchodu s domácími mazlíčky a v neposlední řadě vás seznámí s CITESem – aneb Washingtonskou úmluvou o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, jejímž posláním je výše zmíněný obchod regulovat a tak zmírnit jeho katastrofální dopad na volně žijící populace.